

2 Patul (2 Kings)

Hay A'at Tuwen Mi'adwan Liblun Nadan Patul

An namin nadan patul hi ad Israel ya adi maphod di pangatda. Ya ta'on on hi ad Judah ya wadada damdamay numpatul hidi an adi maphod di ina'inatda. Te aggeda inun'unud hi Apu Dios te nadan dios di udum an tatagun ni'iboblen dida di inun'unudda ya atbohdi nadan tatagu an nadan adi maphod boy ina'inatda ta inwalongdan mangun'unud i Apu Dios.

Ta hi Apu Dios ya ma'id ha amlongna i diyen ato'atonda mu ta'on damdamah on athidi ya adina pohdon an iwalong nadan pinilinan tataguna. Ta hiya nan hinnagna nadan propeta ta ibagadah nan patul ya nadan tatagu ta idi-nongdan mangat hi adi maphod ta hiya ya abuh di dayawonda. Mu ningamut an adida mangun'unud ta hiya nan hidin nala"uh di atnay tawon hi adida pangun'unudan i Apu Dios ya inyabulutna an abakon di udum an tatagu nadan i Israel ya i Judah ot iyeda didah udum hi boble.

Hay Nitudo' Ituwen Liblu

1. Hay nunhilbiyan Elijah i Apu Dios ot ahi umeh ad abunyan (2 Patul 1:1-2:11)
2. Hay numbalinan Elisa hi propeta ya hay nunhilbiyanan Apu Dios (2 Patul 2:12-8:15)
3. Hay na'na'at ta ingganaot dadagon di i Assyria hi ad Israel (2 Patul 8:16-17:41)

4. Hay na'na'at hi ad Judah ta ingganaot ma'abakda ot iyeda didah ad Babilon (2 Patul 18:1-25:30)

Hay Nundusaan Apu Dios I Ahasiah

¹ Hidin nateh Ahab ya nginhen nadan i Moab nadan i Israel.

² Ya hay nihukkat hi patul hi ad Israel ya hi Ahasiah mu nagah hinan mi'adwan gladun nan balenah ad Samaria ot mahugatan. Ot honagonay e mummahmah i Baal-Sebub an dios an dayawonda hi ad Ekron an boble hi ad Pilistia hi'on mabalin an pumhod.

³ Mu i diye ya himmapit nan anghel Apu Dios hinan propeta an hi Elijah an i Tisbe ot alyonay, Em damuwon nadan hinnag nan patul an hi Ahasiah ta alyom i dida di, Undan ma"i'd ha Dios hitun ad Israel ta hi Baal-Sebub an dios nadan i Ekron di eyu pummahmahan? ⁴ Ya ibagam i dida tun alyon Apu Dios ta ibagadah nan patul an gapu i naen inatna ya munnanong hinan nalo'ana ta ingganay mate.

Ot umeh Elijah an inunudna nan imbagan Apu Dios.

⁵ Ta hidin ena imbagah diye ot mumbangngad mo nadan hinnag Ahasiah. Ot alyonan diday, Tanganu on ayu numbangngad?

⁶ Ot alyonday, O te dinamumi han tagun alyonay mumbangngad ami ta ibagamin he"a nan imbagan anun Apu Dios an alyonay, Undan ma"i'd anu ha Dios hitun ad Israel ta honagom di e mummahmah i Baal-Sebub an dios nadan i Ekron hi'on pumhod'a. Ot gapu anu i naen

inatmu ya munnanong'a i naen nalo'am ta inganah mate'a.

⁷ Ya alyon Ahasiah di, Nganneyy umatan diyen tagun dinamuyun nangalih athina?

⁸ Ya alyonday, Umman nunlubung hi nadutdu-tan an up'up di animal ya numbalikis hi lalat.

Ya alyon nan patul di, Te nee on hi Elijah an i Tisbe.

⁹ Ot honagon nan patul di ohan opisyal di tindalu an in'uyugnay nabonglen (50) tindaluna ta eda tiliwon hi Elijah. Ya hidin immeda ya inoy an wahdih Elijah an um'umbun hinan uhun nan nabillid. Ot alyon nan opisyal di tindalu i hiya di, Propetan Apu Dios, imbagan nan patul an mi'yali'a i da'mi.

¹⁰ Mu alyon Elijah di, Hi'on immannung nan alyonyu an ha"on ya propetan Apu Dios ya hanat magahday apuy an malpuh ad lagud ta gobhon da'a ya nadan nabonglen (50) tindalum. Ya alina tatawwah on mun'a'agah di apuy an nalpuh ad lagud ta naghob nan opisyal di tindalu ya nadan tindaluna.

¹¹ Ot honagon bon nan patul di oha bon opisyal di tindalu an in'uyugna boy nabonglen (50) tindaluna. Ta on immeda ot alyon nan opisyal i Elijah di, Alyon nan patul i he"a an propetan Apu Dios an mi'baga'a anun umeh awadana.

¹² Ya alyon Elijah i diday, Da'yuy mangalih propetaa' i Apu Dios ot hanat magahday apuy an malpuh ad lagud ta pu'ulan da'a ya nadan nabonglen (50) tindalum. Ya alina tatawwa boh on mun'a'agah di apuy an nalpuh ad lagud ot gobhona didan namin.

13 Ot honagon bon nan patul nan mi'atlun opisyal di tindalu an in'uyugna boy nabonglen (50) tindaluna. Hituwen mi'atlun opisyal di tindalu ya imme ot mundu"un hi hinangngab Elijah. Ot alyonay, Hom'on da'mi bahan hitudan titindalu' i he"a an propetan Apu Dios ta adiya' patayon ya tudan nabonglen (50) baalmu.

14 Nomnomnomom an pinaten nan apuy an nalpuh ad lagud nadan duwan namangulun opisyal ya nadan tindaluda. Mu daan mo bahan ta hom'on da'mi ta adi da'mi pi'pate.

15 Ya alyon nan anghel Apu Dios i Elijah di, Adi'a tumakut ta mi'ye'an dida. Ot makak hi Elijah ot mi'yen didah awadan nan patul.

16 Ta hidin dimmatongdah awadan nan patul ot alyon Elijah di, Alyon Apu Dios di, Undan ma"id anu ha Dios hitun ad Israel ta honagom di e mummahmah i Baal-Sebub an dios nadan i Ekron hi'on pumhod'a? Gapu anu i naen inatmu ya munnanong'a i naen alo'am ta ingganah mate'a.

17 Ta nipa'annung nan imbagan Apu Dios i Elijah an mateh Ahasiah. Ya gapu ta ma"id ha lala'ih imbabalen Ahasiah ya hi ibbanan hi Joram di nihukkat an numpatul. Ta na'at datuweh din mi'adwah tawon hi numpatulan Jehoram an imbabalen Jehosapat hi ad Judah.

18 Hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Ahasiah ya nadan ina'inatna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Israel.

2

Hay Nipatuluwan Elijah Hi Ad Abunyan

¹ Hidin mun'adatngan di pangawitan Apu Dios i Elijah an hay usalona ya nan alipuhhapu ya wadada i Elisa hinan awon an nalpudah ad Gilgal. ² Indani ya alyon Elijah i Elisa di, Umohnong'ahtu ta umeya' hi ad Betel te hidiyey imbagan Apu Dios.

Mu alyon Elisa di, Innilan nan wadawadan Dios an adi da'a taytaynan i ha'on. Ot umeda mon duwah ad Betel.

³ Ya nadan propetahdih ad Betel ya immeda ot alyondan Elisa di, On innilam an awiton Apu Dios nan bihtulum hi ad uwanin algo?

Ya alyon Elisa di, O innila' mu bokon hinaey punhahapitan ta'u.

⁴ Indani ya alyon bon Elijah i Elisa di, Umohnong'a mohtu te ten alyon Apu Dios hi umeya' hi ad Jeriko.

Ya alyon bon Elisa di, Innilan nimpén nan wadawada an Dios an adi da'a taytaynan i ha'on.

Ot umeda mo bon duwah ad Jeriko. ⁵ Ya hidin dimmatongdah ad Jeriko ya immeda bo nadan propetahdi i Elisa ot alyondan hiyay, On innilam an awiton Apu Dios nan bihtulum hi ad uwanin algo?

Ya alyon Elisa i dida di, O innila' mu ta'on on athidi ya bokon hinaey punhahapitan ta'u.

⁶ Indani ya alyon bon Elijah i Elisa di, Umohnong'ahtu te ten alyon bon Apu Dios di umeya' anuh nan wangwang an nungngadan hi Jordan.

Ya alyon bon Elisa di, Imbaga' nimpe an ad uwanin wada'a ni' ya adi da'a taytaynan i ha"on.

Ot mun'uyyugda mo bon ume. ⁷ Ya nitnud-dan diday nabonglen (50) propeta an nalpuh ad Jeriko ot umohnongdah nan bata"ana ta mangmangmangonda didah nan pingngit nan wangwang an nungngadan hi Jordan. ⁸ Ya inaan Elijah nan oddah di lubungna ot ludunona ot ihoplatnah nan liting. Ya nunhi"an nan liting ya namaganan nan luta ta nangi'wandan immagwat.

⁹ Ot alyon Elijah i Elisa di, Nganney pinhodmuh ato' ta ahiya' alan i Apu Dios?

Ya alyon Elisa di, Daan mo ta ipaboltanmun ha"on di dublih nan abalinam an propeta.

¹⁰ Ya alyon Elijah di, Naligat hinaen odawom mu mabalin hi'on halipatam di pangalan Apu Dios i ha"on. Te adim'e tigon ya adi midat i he"ah naen ibagam.

¹¹ Ya i diyen munhaphappitandan mundal-dallanan ya alinah on nibattan i dida han ay mundalang an kalesa an ginuyud nadan mundalang an kabayu. Ya nipadih han alipuh-hapuh an nanguyud i diyen kalesa an niluganan Elijah. ¹² Ta tigtiggon Elisa on muntukuk an alyonay, Ama, ma"ida mo mahan an mangita'dog hitun ad Israel.

Ta hidiyey pogpog di nanigan Elisa i Elijah. Ta gapu i diye ya umukayungan ot hethetona nan lubungna. ¹³ Ot e alan Elisa nan oddah di lubung Elijah an nagah ot mumbanggad hidih nan pingngit nan wangwang an nungngadan hi Jordan. ¹⁴ Ot ihoplatnah diyen oddah di lubung

Elijah hinan liting ot alyonay, Daan'a Apu Dios an dayawon Elijah? Ot munhi"an nan liting ot umagwat.

¹⁵ Ya mangmangmangon nadan propetan nalpuh ad Jeriko hidiyen na'at ot alyonday, Hanan abalanan Elijah ya nipaboltan i Elisa.

Ot eda damuwon ot mundu"undah hinangngabna. ¹⁶ Ot alyondan hiyay, Nomnomnomom an wahtuday mabikah an nabonglen (50) baalmu. Ot pohdom'e ya eda hama'on nan bihtulum te alina ya inyen nan Espiritun Apu Dios i ha billid onu i ha nundotalana ya tinaynandahdi.

Mu alyon Elisa di, Adi ayuot ume.

¹⁷ Mu ipapilitda ta lo'tat ya inyabulut mon Elisa. Ta imme nadan nabonglen (50) linala'i ta eda hinamahama' hi tuluy algo mu ma"i ha inakhupandan hiya. ¹⁸ Ta hidin numbangngad-dah ad Jeriko hi awadan Elisa ot alyonan diday, Undan tuwali agge' inalin da'yu hi adi ayu ume.

Hay Nipaphodan Nan Liting Hi Ad Jeriko

¹⁹ Indani ya wadaday linala'ih ad Jeriko an immeh awadan Elisa ot alyondan hiyay, Apu Elisa, tigom'e tun numboblaysanmi an manu te mapmaphod tun awadana mu nan liting hitu ya adi maphod te ma"i ha tumaguh mitanom.

²⁰ Ot alyon Elisa i dida di, Ittuwanyuh ahin ha pa"iphod hi malukung ya inyaliyuhtu.

Ot hiyay atonda. ²¹ Ot umeh nan obob ot ihabuwagnahdi nan ahin ot alyonay, Imbagan Apu Dios an pumbalinonah tuwen liting hi maphod ta adi mo lummuh atayan di tatagu

ya mumbalin mo an malumong tun luta. ²² Ta nihipun i diye ya maphod mo nan liting ta ingganah ad uwani. Ta nipa'annung nan imbagan Elisa.

²³ Indani ya makak hi Elisa an umeh ad Betel. Mu hidin mangmangnge ya wadaday mumpangpangngilog an linala'i an nalpu i diyen boble ot ilaylayahhandah Elisa an pun'itkukdan alyonday, Hoy, natuga'an, umaan'ahtu.

²⁴ Ot munligguh hi Elisa ot itottokolnan dida ot inayunan idutan dida.

Ya himmawwangday duwan bear an nalpuh nan mamuyung ot pumpateda nadan napat ta duwan (42) mumpangpangngilog. ²⁵ Ot ipluy Elisa hinan nabillid an nungngadan hi Karmel ot inaynayuna ta ingganay nibangngad hi ad Samaria.

3

Hay Ni'gubatan Nadan I Israel Hinadan I Moab

¹ Hidin mi'ahimpulut waluh (18) tawon hi numpatulan Jehosapat hi ad Judah ya hidiyey numbalinan Joram an imbabalen Ahab hi patul ot mun'ap'apu hi ad Israel hi himpulut duway (12) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Samaria. ² Ya hanada bon pumbahulan i Apu Dios di in'inatna mu adi bahan umat hi inat da amana i inana. Te impapa"ihna nan impiphod amana an batu an mangita'dog hinan dayawonda an hi Baal. ³ Mu hay oha ya inyunnudnah nan numbahulan din hi Jeroboam an imbabalen Nebat an nundayaw hi ing'ingoh an baka ta

nangiyunnudan nadan i Israel an numbahul i Apu Dios.

⁴ Hanadan i Moab ya nadnen sinakup nadan i Israel ta hiya nan hi ad Israel di pumbayadandah buwisda. Ya hidin hi Mesa di patul ya dakol di kalneroda ta hiya nan kalneroy numbayabayadandah buwisda. Ta atawotawon on mangdatdah nan patul hi ad Israel hi hinggahut di libun (100,000) inlum di kalnero ya dutdut di hinggahut di libun (100,000) tangbal an kalnero.

⁵ Mu hidin nateh Ahab ya indani ya nginhen nadan i Moab nan patul hi ad Israel. ⁶ Ot makak nan patul hi ad Israel an hi Joram hi ad Samaria ot umeh nadan udum an bobleh ad Israel ot amungonan namin nadan tindaluna.

⁷ Ot ipaadnah nan patul hi ad Judah an hi Jehosapat an alyonay, Hanan patul nadan i Moab ya nginheya' ot mabalin'e ya boddangana' ta eta'u gubaton dida.

Ya alyon Jehosapat di, Nganuh on adi. Nundadaan amih tudan tindalu' an bumoddang ya ta'on on hantudan kabayu' ya mabalin an usalon ta'u. ⁸ Ot danay pangi'wan ta'un e mi'gubat?

Ya alyon Joram di, I'wa ta'uh nan agge naboblayan hi ad Edom.

⁹ Ta nun'u'uyyug nadan patul hi ad Israel ya nan patul hi ad Judah ya nan patul hi ad Edom an didah nadan tindaluda. Mu hidin mi'apituh algoth dimmanallanananda ya napuhandah liting ta ma'id ha inumonda ya ta'on on hanadan animalda. ¹⁰ Ya alyon nan patul nadan i Israel di, Ta nganne anu mahan ha athitu. On nin inayagan

dita'un tulun patul i Apu Dios ta ipa'abak dita'uh nadan i Moab.

¹¹ Ya alyon Jehosapat di, Undan ma'id ha propetan Apu Dios hi ni'yalin dita'u ta pummahmahan ta'u hi'on nganney ibagan Apu Dios hi aton ta'u.

Ya alyon nan ohan ap'apu an munhilbih nan patul hi ad Israel di, Wahtu nan imbabalen Sapat an hi Elisa an hiya din bimmanoddang i din hi Elijah.

¹² Ya alyon Jehosapat di, Hiya han mabalin an pummahmahan ta'uh ibagan Apu Dios.

Ot ume nan patul hi ad Israel ya hi Jehosapat ya nan patul hi ad Edom hi awadan Elisa.

¹³ Ot alyon Elisa i Joram di, Tanganun'a umalin ha'on an bokon hanadan propetan da'amam i inam di umayam?

Ya alyon Joram di, Te hi Apu Dios di nangayag i da'min tuluhtu ta ipa'abak da'mih nadan i Moab.

¹⁴ Ya inalin Elisa di, Innilan nan ongal di abalinanan Dios an punhilhilbiya' an onha adi gapu i Jehosapat an patul hi ad Judah ot adi da'a ibilang i ha'on. ¹⁵ Mu ta'on ya eyu inawit ha mangipagangoh hinan harp.

Ta hidin ipagpaggangohna nan harp ya waday impa'innilan Apu Dios i Elisa. ¹⁶ Ot alyonay, Alyon Apu Dios di mungka"ut ayu anu hi dakol an awon di liting ituwen nundotal. ¹⁷ Te alyon Apu Dios di ta'on on ma'id ha dibdib onu udan ya mapnuh tuwen nundotal hi liting ta uminumanyuh nadan animalyu. ¹⁸ Hi Apu Dios ya nalakah pangatana i nae. Ot atbohdi an

ipa'abakna i da'yu nadan i Moab. ¹⁹ Ta hogponyun namin nadan mun'aphod ya nun'ihamad di binattun aladnan bobleda. Ya nunlongohyu nadan mun'aphod an kayiwda ya nuntababyu nadan obobda ya nuntabbunanyuh batu nadan mun'alumong an puntanomanda.

²⁰ Ta i diyen ibiggatana an hidiye nan panginongandah mi'nong hi amawmawi"it ya alinah on mangaliy liting an nalpuh nangappit hi ad Edom ta nun'albong nadan kanal an kinana"utanda.

²¹ Ya hidin dingngol nadan i Moab an immaliday tulun patul an didah nadan tindaluda an mangubat i dida ya impa'ayagdan namin nadan linala'in abalinanan mangdon hi almas an ta'on on unga onu amamma. Ot pungguwalyaonda didah nadan popgog di bobleda. ²² Mu hidin bimgangonda nadan i Moab i diyen nabiggat ya naptangan nan liting an nunlobong hinan nundotal. Ya hay nanigodah nadan liting ya mumbolah* an ay dala. ²³ Ya alyonday, Anakkayay dala! Tee nee mahan neen hanadan tulun patul an dida dida on mumpapatteda. Eta'uot ta eta'u pun'ala nadan usalda.

²⁴ Mu hidin dimmatong nadan i Moab hinan nungkampuhan nadan i Israel ya nahawwangdaot nadan i Israel ot gubatonda dida ta nateday udum ya binumtikday udum. Mu numpudug damdaman nadan i Israel dida ot pumpateda dida. ²⁵ Ot dadagondan namin nadan bobleh ad Moab. Ya an namin di matigodan

* **3:22** 3:22 Nan mumbolah ya hidiye nan red hi English.

maphod an matanomán on nuntabbunandah batu. Ot puntababda bon namin nadan obob hidi. Ya nunlongohda nadan mun'aphod an kayiw hidi. Ta ammunah ad Kir-Hareset an nun-nanong. Mu lini"ub damdaman nadan tindalun numpangdon hi bingngibing ot hogponda.

²⁶ Ta hidin tinigon nan patul hi ad Moab an ma'abakda ot awitonay pituy gahut (700) an nun'i'ispadan tindaluna ta ipatnadan bumtik an ini'wadah nan way awadan nan patul hi ad Edom mu aggeda inabalinan damdama.

²⁷ Ot alana nan panguluwan an lala'in imbalena an unhaot hiya nan mihukkat i hiyan mumpatul ot i'nongnah nan diosda hinan way binattun alad di bobleda. Ya nunhigla ahan hi nanigan nadan i Israel i diye ta hiya nan pamaaggot taynandah diyen boble ot mumpanganamutdah nan numpumboblayanda.

4

Hay Namoddangan Elisa I Han Nabalu

¹ Han hin'algo ya imme i Elisa han ahawan di propeta an nabalu ot alyonay, Apu Elisa, din baalmu an ahawa' ya nate mu innilam ot na'na'unnud i Apu Dios hidin amataguna. Mu waday utangnan aggena binayadan ot mate ta ad uwani ya immalih diyen immutangana ta awitona anu nadan duwan imbabalemi ta diday mibayad ta mumbalindah himbutna.

² Ya inalin Elisa i hiya di, Ot nganney ato' an bumoddang i he"a? Nganney wahdih baleyu?

Ya alyon diyen nabaluy, Ammuna attog han kittang an manteka.

³ Ot alyon Elisa i hiyay, Ume'ah nadan hi-naggonyu ya bimmulud'ah dakol an buhi. ⁴ Ya inyeyuh baleyu ya nungkalob ayuh nadan imba-balem. Ya inalam nan manteka ya inhihiitmuh nadan buhi. Ta napnu'ey oha on imbata"anyu ta ingganah mattuwan an namin.

⁵ Ta immeh diyen nabalu ot atona nadan nibagan hiya. Ot mungkalobdan hini'inna ot ihipunan ihiit nan mantekah nadan buhi ta napnu'ey oha on impanggel nadan imbabalena on inhukkatday oha. ⁶ Ta nun'a'apnudan namin nadan buhi ya hidin mun'apnu nan na'udin buhi ya alyonah nadan imbabalenay on wada pay?

Ya alyon nadan imbabalenay, Ma"i mo. Ya pamaag ya na'ibagan nama"i nan manteka.

⁷ Ot ume bo nan nabalu hinan baal Apu Dios an hi Elisa ot ibaganan hiya nan na'at. Ya alyon Elisa di, Eyu igattang ya binayadanyu nan utangyu. Ya hanaen mabati ya ongal hinae hi igattangyuh mahapulyun hini'inna.

Hay Nanaguwan Elisa Hinan Imbabalen Nan Babain I Sunem

⁸ Han hin'algo ya immeh Elisa hi ad Sunem. Ya wahdi han kadangyan an babai an nangayag i hiya ta e mangan hi baleda. Ta nihipun i diye ya an namin di luma"uhanahdi on nundagguh ni' ta mangan.

⁹ Indani ya alyon diyen babai hinan ahawana di, Innila' ot nan lala'in uggan mundagguhtu ya ohan nahamad an baal Apu Dios. ¹⁰ Ot mabalin'e

ya nangiphodta i ha kittang an kuwartunah nan way atop tun abungta. Ya nangiphodta hi alo'ana ya ha lamehaan ya ha ubunana ya ha punhilawna ta immali'e ya waha umiyanana.

¹¹ Ta han hin'algo ya immeh Elisa hi ad Sunem ot ituddudah diyen kuwartuna ot e mun'iblehdi.

¹² Ot alyonah nan baalnan hi Gehasi di, Eka e ayagan nan babai ta wahan ibaga' i hiya?

Ta hidin bumaktu nan babai ¹³ ya alyon Elisa i Gehasi di, Ibagam i hiya hi'on nganney mabalin hi iboddang'u pibon dida te nunhigla eh'ay pangipapto'dan dita. Hi'on waday pinhodnan odawon hinan patul onu nadan opisyal di tinalu ya ta'omman ya ha'on di e mi'hapit.

Mu alyon diyen babai di, Ma'id ha pohdo' an e odawon te malinggop amih tudan ibba' an bimmoble.

¹⁴ Ot alyon Elisa i Gehasi di, Ot nganne nin mo anu ha iboddangtan dida?

Ya alyon Gehasi di, Ot tee ta'wan ma'id ha imbabaleda yaden amamma moh ahawana.

¹⁵ Ot alyon Elisa di, Ot eka mo ayagan hitu. Ta hidin imme boh diyen babaihdi, ¹⁶ ya alyon Elisa di, Ituwen umalin tawon hinan athitu ya wada mo ayay imbabaleyuh lala'i ta waha ap'apuppuwom.

Ya alyon diyen babai di, Anakkaya, innila' an baal da'an Apu Dios ot adiya' bahan ilaylayahhan i ha athina.

17 Mu indani peman ya numbutyug* hidiyen babai ta nipa'annung nan imbagan Elisa te i diyen itawonnana ya nun'ayyam† i han lala'i.

18 Ya hidin immong'ongngal nan unga ya wada han immayanah nan puntanoman an awadan da amana an ibbana nadan mun'apit hinan intanomda. 19 Ya alinah on mungkali i amanan alyonay, Anay! Anay di ulu'!

Ot alyon amanah nan ohan baalnay, Iyabbam'e ta iyem i inana.

20 Ot iyabbana ot iyenana inana. Ot haha'liyon inana mu hidin tongan di algo ya nateh diyen unga. 21 Ot iyen inanahdih nan kuwartun Elisa ot ipalo'nah nan alo'ana. Ot lumah'un ot ikalobna nan panto. 22 Ot mungkali i ahawana an alyonay, Pa'aliyom'e ha ohah nadan baal ya ha ohan dongki ta ma'anneya' hi awadan nan baal Apu Dios ya nabananggada'.

23 Mu alyon ahawanay, Tanganu on'a umeh ad uwani yaden bokon Habadun tungo onu nan punggilinan hi nakayangan nan bulan?

Ya alyon ahawanay, Ta'omman.

24 Ot iha"adna nan ubunanah nan bonog nan dongki ot mitakke‡ ot alyonah nan baalna di, Pabtikom tun dongki ta ingganah on ha"on di mangalih pun'ul'ullayom.§ 25 Ta lo'tat ya

* 4:17 4:17 Hay pangalin di udum hinan numbutyug ya nunhabi. † 4:17 4:17 Hay pangalin di udum hinan nun'ayyam ya nuntungo. ‡ 4:24 4:24 Hay pangalin di udum hinan mitakke ya mihakay. § 4:24 4:24 Hay pangiye"eda ya dallanon nan baal ta hiyay mangipabtik onu mangipa'ohnong hinan dongki.

dimmatongdah nan nabillid an nungngadan hi Karmel an awadan Elisa.

Ya minangmang Elisa dida ot alyona i Gehasi di, Mangmangom'e an tuwe nan babain i Sunem. ²⁶ Tagtagom ta em damuwon ya minahmaham hi'on malinggopdan hina'amma. Ot umeh Gehasi ot mahmahana.

Ya alyon diyen babai di, O mapmaphod amin namin.

²⁷ Mu hidin dimmatongdah awadan Elisa ya nundu'un hidiyen babai ot idonah hukin Elisa. Ya immeh Gehasi ta ena'ot pa'aanon hidi. Mu alyon Elisa di, Ukod i hiya te mapto' nee an nunhiglay inomnomana. Mu ten ma'id ha impa'innilan Apu Dios i ha'on hi'on nganneh diye.

²⁸ Ya inalin nan babai di, Apu Elisa, ona' dan attog tuwali numbaga i ha imbabale'. Ya imbaga' tuwalin adiya' ilaylayahhan.

²⁹ Ot alyon Elisa i Gehasi di, Iphodmun balikisan nan lubungmu ya inalam tun hu"ud'u ya bintikmun umeh baleda. Ya adi'a mi'hapit hi kumpulnan damuwom. Ta ta'on on waday humapit i he"a ya adim tobalon. Ya dimmatong'a'e ya em inyuhhun hi angah nan unga tun hu"ud'u.

³⁰ Mu inalin nan babai di, Mu apu Elisa, ibaga' teen he"a an adiya' umanamut hi'on adi'a mi'yali. Ot mi'ye moh Elisa.

³¹ Ta namangulun dimmatong hi Gehasi ot ena iyuhhun hi angah nan unga nan hu"ud mu hiyah diyen ma'id ha itigana hi'on tumagu nan

unga. Ot mibangngad ot ena damuwon hi Elisa ot alyonay, Agge bimmangon nan unga.

³² Ya hidin dimmatong hi Elisa ot inayunan bumaktu ya tinigona nan unga an nipalo' hinan alo'ana. ³³ Ot idakigna nan panto ot mundasal i Apu Dios. ³⁴ Ot ahi e miyuhhun hinan unga an impotto'nay matanah matan nan unga ya at-bohdiy inatnah to'ona ya ta'lana. Ya mun'ul'ulen umatung nan timmuning an adol nan unga. ³⁵ Ot tuma'dog hi Elisa ot mundaldallanan hidih nan kuwartu. Ot ahina bo ipidwan e miyuhhun hinan unga. Ya himmaktih numpipitu nan unga ya diniyatnay matana. ³⁶ Ot ayagan Elisa hi Gehasi ta ena ayagan hi inan nan unga. Ta hidin hinunggop hi inana ot alyon Elisa i hiyay, Awitom mohpe tun imbabalem. ³⁷ Ot mundu"un hi hinangngab Elisa an nida"om hinan dotal di uluna hi punhanaana hi timmaguwan nan imbabalena. Ot awitona mohpe nan imbabalena ot lumah'unda.

Han Naguwadayan An Inihlamdah Mihda

³⁸ Indani ya numbangngad hi Elisa hi ad Gilgal ya waday bitil i diyen boble. Ya wada han ohan algo an na'amung nadan ibbanan propeta i diyen boble ta mumpatudduda i Elisa. Ot ibaganah nan baalna ta munha"ang hi anon nadan na'amung.

³⁹ Ta immey oha i didah nan puntanoman ta e manigoh nating ya tinigona han wakal an nangimbubunga ot alana dohah nadan bungana ot igu'uhnah nan lubungna. Ta ona inyanamut ot linisana ot iha"angna mu ma"id ha nanginnila i diyen wakal. ⁴⁰ Ta on nalutu ot

idadaana ta manganda. Mu hidin tinamtamanda ya alyonda i Elisa di, Apu Elisa, umman naguwadayan tun anon ta'u. Ot adida mo anon.

⁴¹ Ya inalin Elisa di, Iyaliyu'e ha alina. Ot udmanah alina nan wadah nan banga. Ot alyonay, Ibanohyu mohpe ot maphod. Ta hidin tamtamanda ya maphod mohpen makan.

Hay Inumdahan Nan Impa'andah Nadan Hinggahut An Tatagu

⁴² Wada bo han hin'algo an wada han i Baal-Salisah an nangiye i Elisa i han baintiy (20) tinapay an hay iniphodda ya nan namangulun inapitda an barley* ya gahhilang. Ot alyon Elisa hinan baalnay, Idatmu datuweh tudan tinatagu ta anonda. ⁴³ Mu alyon nan baalnay, Undan ihya umdah tuwéh anon tudan hinggahut (100) an tatagu?

Ya alyon Elisa di, Pamaag ya eyu impiyappong ot alyon Apu Dios hi mahawwalan. ⁴⁴ Ot unudon mon nan baal hidiyen imbagan Elisa. Ta hidin nalpah an nanganda nadan tatagu ya immanung peman an nahawwalan te hiya tuwaliy imbagan Apu Dios.

5

Hay Na'agahan Naaman

¹ Wada han hi Naaman an opisyal nadan tindalun nan patul hi ad Syria. Hiya ya nala'ing

* **4:42** 4:42 Nan barley ya ay pageh tun boble ta'u mu nalaklakay ngingana mu nan wit ta hiyay anon nadan nawotwot.

ya natulid mu nunhiglay gulidna.* Mu ta'on on athidi ya ongal di dinol nan patul i hiya te innilana an gapu i hiya ya an namin di eda ni'gubatan on nangabakon Apu Dios dida.

² Ta wada han eda nangubatan hinadan i Israel ot ibtikda han ungan babai an i Israel ot iyedah nan ahawan Naaman ta numbalin hi baalna. ³ Ya han hin'algo ya inalin diyen unga hinan punhilbiyanan ahawan Naaman di, Onha e umeh apu Naaman hinan propetah ad Samaria ot ipaphodna nan gulidna.

⁴ Ta hidin na'innilaan Naaman hidiyen imbagan nan ungan i Israel ya ena imbaga hinan patul.

⁵ Ya alyon nan patul di, Ot ten deyaya ya imme'a. Ta apyo' ha tudo' ta imme'a'e ya indatmuh nan patul hi ad Israel.

Ot umeh Naaman an inodnanay tuluy gahut ta napat (340) di kilun silber ya nanom ta waluy (68) kilun balitu' ya himpulun (10) palis an mun'a'aphod an lubung.

⁶ Ya hay intudo' nan patul hi ad Syria ya alyonay, Nomnomnomom an hinnag'u tun opisyal'u an hi Naaman ta ipaphodmu bahan nan nunhigla an gulidna.

⁷ Ta hidin binahan nan patul hi ad Israel hidiyen tudo' ya nunhethetnay lubungna an alyonay, Undan ha"on hi Apu Dios ta waday abalina' an mamate onu managuh tagu. Tanganuna udot ituda' ha nunhiglay gulidna ta ipa'agahnan

* **5:1** 5:1 Hidiyen gulid ya mabalin an miyaldan hi udum an tagu onu hinan bale ta hiya nan nadan waday athidih dogohda ya mahapul an eda mun'ohha.

ha"on. Umman nin mahan nee alyonaon ta waha pangigadulanan mangubat i ha"on.

⁸ Hidin dingngol nan propetan hi Elisa hidiyen na'at ot honagonay e mi'hapit hinan patul. Ta imme ot alyonay, Tanganun'a anu bumungot i nae ta nunhethetmuy lubungmu? Honagom anuh naen taguh awadan Elisa ta wan innilaon naen tagu an waday propetan Apu Dios hitun ad Israel.

⁹ Ot honagon nan patul hi Naaman an nungkakalesada an ginuyud nadan kabayuna ot ipluydah balen Elisa. Ta hidin dimmatongda ot umohnongdah nan way panto.

¹⁰ Ot honagon Elisa nan baalna ta ena ibagan Naaman ta e lumtop hi mumpipitu hinan wangwang an nungngadan hi Jordan ta ma'aan hidiyen gulidna.

¹¹ Ya pamaaggot mangmanggeh Naaman an bimmungot an alyonay, Alyo' ot on umali ni'mo ta idasalana' ya inwagenay ta'lenah tudan gulid'u ta ma'agahana'. ¹² Hi'on athidi ya udu'dulna boy hinadan wangwang hi ad Damaskus an ad Abana ya ad Parpar di e' pun'amohan mu hanan eya' mun'amoh tudan wangwang hitun ad Israel. Ta bimmungot nimpeh nakakana.

¹³ Mu inhapitan nadan baalna an alyonday, Apu Naaman onha nin ta ha nalgat di ipa'at nan propeta i he"a ot wan anusam an aton. Ot undan ahan nganney ligatnah pangatam hinan alyonay eka mun'amoh ta pumhod'a. ¹⁴ Ya nihapitan hi Naaman ot umedah nan way wangwang an nungngadan hi Jordan ot e lumtop hi mumpipitu

an inunudna nan inalin Elisa. Ya alina pe-
man on pinumhod di up'upna ta ay up'up di
unga. ¹⁵ Ot mumbanggad da Naaman hinadan
nun'ibbanah awadan nan propetan Apu Dios. Ot
alyonan hiyay, Ad uwani ya na'innilaa' an ma"i
d ha udum hi Dios hitun luta an ammuna nan
Dios an dayawonyun tinanud Israel. Ot hanat
abulutom bahan apu Elisa tudan idat'un baalmu
i he"a.

¹⁶ Mu alyon Elisa di, Ibaga' i he"a an ta'on on
nganneh diyen idatmu ya adi' alan.

Ya ta'on on nganney pangalin Naaman ya
adina ahan tatawwa alan.

¹⁷ Ot alyon mon Naaman di, Ot athina'en adim
alan tudan idat'u i he"a ya iyabulutmu bahan ta
mangalaa' hi pito' hitu hi mabalin an kalgaon
di duwan mul† ta iphod'u i ha punggobhan hi
mi'nong. Te mihipun hi ad uwani ya ma"i
d mo ha udum hi dayawo' ya pangidawata' hinadan
maghob an mi'nong ya nadan udum an mi'nong
hi'on bokon hi Apu Dios ya abuh. ¹⁸ Mu hanat
pakawanona' i Apu Dios te hanan patulmi ya
wa'e ta e mundayaw hidih nan templon nan dios
hi ad Syria an hi Rimmon ya ha"on di awitonah
pun'ibbana. Ya mundu"un'e on idonah ta'le' ta
ta'on mo on ha"on ya mundu"una'.

¹⁹ Ya hidin makakdan umanamut ot alyon Elisa
i hiya di, Hanat malinggop di umanamutanyu.

Mu hidin aggeda immadawwi, ²⁰ ya alyon
Gehasi hi nomnomnay, Pamaag udot ya agge
inabulut nan punhilbiya' nan idat nan i Syria.

† 5:17 5:17 Nan mul ya imbabalen nan tinangbalan di dongki
an kabayu.

Nan wadawadan Dios ya innilanan e' tundon dida ta e' alan doha.

²¹ Ot mipdug hi Gehasi. Ta hidin nunwingih Naaman ya tinigonah Gehasi an mun'ipdug i dida ot iyohnongda. Ta nunlo'ah nan kalesana ot ena damuwon. Ot alyonay, Tanganu?

²² Ya alyon Gehasi di, Ay ma"id mu hinnaga' hinan punhilhilbiya' ta unudon da'yu te wadada han duwan propeta an nalpuh nan nun'abillid an boble hi ad Epraim ot alyon nan punhilbiya' di onha mabalin anu ya idattam dida hi tulumpulut opat (34) di kilun silber ya ha duway palis an lubung.

²³ Ot alyon Naaman di, Alam tun nanom ta han waluy (68) kilun silber ya tun duway palis an lubung. Ot ipadona dadiyeh nan duwan baalna ot iyedah awadan da Gehasi. ²⁴ Ya hidin mun'idatongdah nan niha"adan da Gehasi ot boltanonah nadan baal Naaman ot pumbanggadona dida ot ena ipa"ehdih nan bale.

²⁵ Ot umeh Gehasi hi awadan Elisa. Ya alyon Elisa i hiya di, Danay nangayam?

Ya alyon Gehasi di, Ma"id ha immaya'.

²⁶ Mu inalin Elisa di, Aggem innila an tinigon di linnawa' hi nunlo'ahan Naaman hinan kalesana ot umalin damuwon da'a. Umman bokon hi ad uwaniy panawawaan hi idatdan pihhu onu lubung ya kalnero ya baka ya lutan puntanoman hi greyp ya olibo ya ta'on on ha baal. ²⁷ Mu gapu ta athinay inatmu ya miyaldan i he"a ya hinadan holagmu nan dogoh ni' Naaman ta magulidan ayuh inggana.

Ot makak hi Gehasi ya hidin immaan hi awadan Elisa ya nawadan hiya nan dogoh ni Naaman ta pamaag ya pimmulaw di up'upna.

6

Hay Nahama'an Nan Wahe

¹ Hanan uggan a'amungan da Elisa hinadan ibbanan propeta ya kittang ot alyonda i Elisa di, Nomnomnomom apu Elisa an kittakittang tun uggan ta'u a'amungan. ² Iyabulutmu'e ya e ta'u nunlongoh hi kayiw hidih nan way wang-wang an nungngadan hi Jordan ya innayumin iniphod hidi ha uggan ta'u iha"adan ya a'amungan.

Ot alyon Elisa di, Ot ten deyaya, ekayu.

³ Mu inalin nan ohan dida di, Undan adi mabalin hi mi'yali'an da'mi?

Ya alyon Elisa di, Ta'omman ya ni'yaliya'.

⁴ Ot umedan namin. Ta hidin dimmatongda ot ihipundan munlongoh hi kayiw. ⁵ Mu hidin munlonglongngohda ya naho'tang nan ulun nan wahan nan ohan dida ot mibaddih nan wang-wang. Ot alyona i Elisa di, Apu Elisa ta nganne nin di ato' yaden binulud'u bo udot?

⁶ Ot alyon Elisa di, On danay potot' di naghana?

Ot itudduna ot putungon Elisa han pating ot bokahonahdi. Ya timmapla' nan wahe.

⁷ Ot alyon Elisa di, Eka alan.

Ot e alan diyen propeta.

Hay Na'at Hinadan Tindalun I Syria

⁸ Nan patul hi ad Syria ya wa'e on eda ginubat nadan i Israel. Ta inamungna nadan opisyal di tindaluna ot hahapitonday eda pungkampuwan.

⁹ Ya nan propetan Apu Dios ya innilana diyen nunhahapitanda ot ituda'nay e mangibaga hinan patul hi ad Israel ta adida i'wa i dadiyen pumbota'an nadan i Syria. ¹⁰ Ta wada'ey athidi on hinnag damdaman nan patul hi ad Israel di e manigo i dadiyen imbagan Elisa on impa'innilada boh nadan tatagu ta ihamaddan mungguwalya. Ta athi'athidiy inat Elisa. ¹¹ Ta lo'tat ya bumungot nan patul hi ad Syria ot ipa'ayagna nadan opisyal di tindaluna ot alyonay, Ibagayuh on nganne i da'yuy e mangihanudhud hinan patul hi ad Israel hinadan ninomnom'un aton?

¹² Ya alyon nan oha i diday, Apu patul, umman ma'id i da'mi ha nangathidi te umman wahdi nan propeta an hi Elisa an hiyay uggan mangibagah nan patul hi ad Israel hinadan ibagam an ta'on on nan hapitom hinan kuwartum an ma'id ha tagu ya innilana.

¹³ Ot alyon nan patul hi ad Syria di, Ekayu ta eyu mahmaham di awadan diyen hi Elisa ta e' ipatiliw.

Ot umeda ya na'innilaandan wahdih ad Dotan ot eda ibagah nan patul. ¹⁴ Ot honagon nan patul an hi Ben-Hadad di dakol an tindalun nungkakabayu ya nungkakalesa ot li"ubondah ad Dotan i han ohan nahdom.

¹⁵ Ta hidin bimmangon nan baal Elisa ot lumah'un i diyen nawi"it ya tinigonan lini"ub di nungkakabayu ya nungkakalesah diyen boblen

awadanda. Ot alyona di, Apu Elisa, nganne nin anuy atonta?

¹⁶ Ya alyon nan propeta di, Adi'a tumakut ot indakdakol nadan mungguwalyan dita'u mu dida.

¹⁷ Ot mundasal hi Elisa an alyonay, Apu Dios, ipatigom'eh tun baal'u dadiyen mungguwalyan da'mi. Ot aton Apu Dios ta hidin immangmang diyen baalnah nadan billid hi nunlini''odanda ya anakaya an dakkodakkol di kabayu ya kalesan ahidadalang an nili'woh i dida i Elisa.

¹⁸ Ta hidin mun'idatong nadan i Syria hi awadanda ya nundasal boh Elisa an alyonay, Apu Dios pilokom'e dida ta adida tigon. Ya inat Apu Dios hidiyen dinawat Elisa ta adi tumigoy matan nadan tindalun nadan i Syria.

¹⁹ Ot umeh Elisa ot alyonan diday, Umman nihallay nangi'wanyu te bokon hitu nan boblen pangayanyu. Mu ta'on ya ma'ayu ta ipangulu da'yuh awadan nan tagun eyu hama'on. Ot ipangulunaot didah ad Samaria.

²⁰ Ta onda hinunggop hinan bobleh ad Samaria ot mundasal bo hi Elisa an alyonay, Apu Dios diyatom mohpey matan datuwen tatagu ta tigonda.

Ot aton bon Apu Dios hidiyen dinawatna ta tumigo mohpey matada ya immutalngandan wahdidah ad Samaria.

²¹ Ta hidin tinigon nan patul hi ad Israel dadiyen tindalun i Syria ya inalinan Elisa di, Apu Elisa, on patayonmi dida?

²² Ya inalini Elisa, Adiyu. Ot ten wa'e ha tiniliwyuh gubat ya adiyu patayon. Panganonyu

ya impa'inumanyu'ot eh'a dida ya ahiyu num-bangadon didah nan patulda.

²³ Ot idadaananda dida hi dakkodakkol an makan. Ta onda nagibbuh an nangan ot ahina pa'anamuton dida. Ta nihipun i diye ya indinong mon nadan i Syria an e mangubat hinadan i Israel.

Han Nunhiglan Bitil Hi Ad Samaria

²⁴ Hidin nala"uh di atnay tawon ya inamung Ben-Hadad an patul hi ad Syria nadan tindaluna ta eda li"ubon hi ad Samaria ta gubatonda dida.

²⁵ Ta gapu i diye ya lo'tat ya nunhiglay bitil hi ad Samaria. Ta ngimminan namin di magattang ta ta'on mahan moh on ha ulun di dongki an kittang di lamohna on nawaluy (80) pihhun silber di bayadna ya hana'en himbasun kul dih* ya limay silber an pihhuy bayadna.

²⁶ Ta wada han hin'algo an mundaldallanan nan patul hi ad Israel hidih nan uhhun nan bi-nattun alad ya muntukuk han babai an alyonay, Apu patul, boddangana' bahan.

²⁷ Ya alyon nan patul di, Hi'on hi Apu Dios ya adi da'a boddangan ya namama mon ha'on. Te undan danay e' pangalan hi makan onu ma'inum hi idat'un he"a? ²⁸ Ot alyona i hiyay, Undan nganne tatawwah diyen ibagam?

Ya alyon diyen babai di, Tun ibba' an babai ya gapu ta nunhiglay inagangmi ya alyonay iha"angmi anu nan imbabale' ta anonmi ta ibig-gatana'e ya inha"angmi po nan imbabalena ta

* **6:25** 6:25 Nan himbasun kul dih ya hay alyon di udum an Biblia ya nan lugit di hamuti.

anonmi. ²⁹ Ta athidin inha"angmi nan imbabale' ot anonmi. Ot i diyen ibiggatana ot alyo' di iha"angmi pibo nan imbabalena ta anonmi ya enaot impa"e.

³⁰ Ta hidin dingngol nan patul hidiyen inalin nan babai ya hinethetnay lubungna ot munlubung hi langgut hi pangipatigonah umukayungana. Ta hidin mundaldallanan ya tinigon nadan tatagu ya indallomnan inlubung nan langgut. ³¹ Ot alyon nan patul di, Hanat nunhiglay pundusan Apu Dios i ha"on hi ad uwanin algo hi'on adi' ipaputul di ulun Elisa an imbabalen Sapat.

³² Ot honagon nan patul di mamangulun umeh awadan Elisa. Yaden hi Elisa e ya wahdin mi'ib'ibbun hinadan ap'apun munhilbih nan patul di i Israel. Mu hidin aggeda ni' dimmatong ya alyon Elisa di, Tuwe nan impa'alín nan pumapaten patul an mamaten ha"on. Ot hanat tigonyu'en mangali ya inhamadyun indakig nan panto. Te mitmitnud nan patul i hiya.

³³ Ta agge indappuh Elisa nan ibagana ya himmawwang tatawwa nan hinnag nan patul. Indani ya nitnud bo nan patul ya alyonay, Innila' an hi Apu Dios di nangipa'ali i datuwen punligatan ta'u. Ot ma"íd ha namnamao' hi iboddangna.

7

¹ Ot alyon Elisa di, Donglom nan alyon Apu Dios. An hi bigat hinan athitu ya wadada moy nalakan magattang hitun ad Samaria. Ta nan limay kilun maphod an alina ya ohay pihhuy

silber di bayadna ya atbohdi nan himpuluy kilun barley an ohay kalang an silber di bayadna.

² Ya alyon nan nun'adwah nan patul di, On dana ihyay nanigam hi athina. Ta'on mahan on iluwat Apu Dios hi ad abunyan ta mun'a'agahday makan ya adi ma'at hinaen imbagam.

Ot alyon Elisa i hiya di, Tigom an ma'at danaeh bigat mu adim tamtaman an ta'on on ha oha.

Hay Binumtikan Nadan Tindalun Di I Syria

³ Hidih nan e"elen nan geyt hi ad Samaria ya wadaday opat an linala'in nunhiglay gulidda. Ya munhahhahapitdan alyonday, Nganne nin anuy aton ta'u te undan pamaag ya nannanno"ol ta'u ta hadhaddon ta'uy atayan ta'uhtu. ⁴ Alyon ta'u'e hi ume ta'uh boble ya hiya damdaman mate ta'uh inagang. Ot udu'dulna boy ume ta'uh nan nungkampuwan nadan i Syria ta eta'u mumpada"ul i dida ot alina ya adi dita'u patayon. Mu patayon dita'u'e tuwali ya ta'omman ot mate ta'u damdama.

⁵ Ta hidin mun'ahilong ot umedah nan nungkampuwan nadan i Syria. Mu hidin dimmatongda ya ma"id ha tagu. ⁶ Te hi Apu Dios ya pamaagot ipadngolnah nadan tindalun nadan i Syria di gangoh di mangalin dakkodakkol an tindalun nungkakalesa ya nungkakabayu. Ta hay punnomnomda ya binayadan nan patul hi ad Israel nan patul nadan tinanud Hit ya nan patul hi ad Egypt ta umalidan mangubat i dida. ⁷ Ta pamaag ya ayda na'alingonga ot mamtikda i diyen hilong an nuntataynanda nan

nungkampuwanda an nunnanong hidi nadan usalda ya ta'on on nadan kabayuda ya dongkida.

⁸ Ta hiya nan hidin dimmatong dadiyen linalain nagulidan ya athidin ma"id nimpe ha tagu ot hunggopdah nan ohan allung ot manganda. Ot pun'alada nadan lubung ya silber ya nadan balitu' hidi ot eda ipa"eh nan bata"ana. Ot mumbanggadda bo ot umedah nan ohan allung ot pun'alada nadan udum an dehdi ot eda bo ipa"e.

⁹ Mu indani ya alyonday, Adi maphod hituwen aton ta'u. Maphod on mipa'innilah tuwen na'at ta adi ta'u abbuhan. Te agge ta'u innila otahan di ma'at i dita'u hi'on haddon ta'un mabigat. Ume ta'u ta eta'u ipa'innilah awadan nan patul.

¹⁰ Ot umeda. Ya hidin dimmatongdah nan way geyt hi ad Samaria ot pun'ayaganda nadan guwalya ot alyonday, Umman imme amihdih nan nungkampuan nadan tindalun nadan i Syria ya ma"id ha taguhdi an ammuna nadan dongkida ya kabayudan nun'iga'od. Ya hanada'en allungda ya pamaaggot puntataynandan nunnanong nadan gina'udahdi.

¹¹ Ta pamaag hanadan guwalya ya pun'itkukdah diyen dingngolda ta ta'on on hidih nan palasyu ya nipa'innilah nadan wahdi.

¹² Ta hidin na'innilaan nan patul i diyen nahdom ot alyonay, Innila' ot waday ninomnom nadan i Syria an aton i dita'u. Te innilada an nunhiglay nabitilan ta'u ta hiya nan tinaynanda nan nungkampuwanda ta eda nipa"eh nadan papangngelna. Te wan hay punnomnomda ya ma"id ha bahhonan humawwang ta'u an e

manama' hi anon ta'u ya nuntiliw dita'uot i dida ya hinggopda tun boble ta'u.

¹³ Mu alyon nan ohan ap'apun munhilbih nan patul di, Udu'dulnay honagom doha hinadan tatagu ta mitakkedah nan liman kabayu ta'u an nabati ta eda tigon. Ot adi ta'u itakut di ma'at i dida te undan damdama immohnong ta'u'eh tun namin ya mihwang ta'u an lo'tat ya mate ta'u damdaman namin. ¹⁴ Ot alanday duwan kalesa ya ta'on on nadan kabayun manguyud i dadiye ta punluganandan ume. Ot alyon nan patul i diday, Ume ayu ta eyu tigon hi'on nganney na'at i dadiyen i Syria. ¹⁵ Ta immeda ot inaynayunda ta ingganah dimmatongdah nan wangwang an nungngadan hi Jordan. Ya hinan inwada ya nunla"uhanday lubung ya nadan usal di mi'gubat an nun'iwanwaneh nan awon an inwanen nadan i Syria hi binumtikanda. Ta numbangngadda ot ibagadah nan patul hidiyen tinigoda. ¹⁶ Ot ma'ibagadan ume nadan tataguh nan nungkampuwan nadan i Syria ot pun'aladan namin nadan wadahdi. Ta dakol di inyanamutda ta hiya nan nipa'annung nan imbagan Apu Dios an hanan limay kilun maphod an alina onu nan himpuluy (10) kilun barley ya ohay kalang an silber di bayadna.

¹⁷ Nan ap'apun munhilbih nan patul an hidiye din nun'ibbana ni' hi immayandah awadan Elisa ya hiyay nungguwalyaonah nan geyt. Mu din-uplug nadan mumpupulloh an humawwang ot mun'igagatin ta nate. Ta nipa'annung bo din imbagan Elisa ¹⁸ an alyonay, Hinan athitu hi bigat ya hay bayad di limay kilun maphod an

alina ya nan himpuluy (10) kilun barley ya limay pihhun silber. ¹⁹ Mu adi patiyon diyen nun'adwan nan patul an alyonay, Ta'on pooh on iluwat Apu Dios hi ad abunyan ya adi ma'at hinaen imbagam. Ot alyon Elisa di, Manu te tigom di a'atan danaeh bigat mu ta'on on ha oha ya adim tamtaman.

²⁰ Ya immannung an athidiy na'at te nun'igagatin nadan tataguh nan way geyt ot mate.

8

Hay Immanamutan Nan Babain I Sunem

¹ Handi ya waday impa'innilan Apu Dios i Elisa an waday ipa'alinan bitil hidih ad Israel. Ot ibagan Elisa hinan babain nangimbabaleh nan tinaguna ni' di, Maphod on ume ayu ni' an pamilyah udum hi boble te waday ipa'alin Apu Dios an bitil hitun boble ta'u hi pituy tawon.

² Ot unudon diyen babai nan imbagam diyen baal Apu Dios ot umedan hina'ammah boblen nadan i Pilistia ot munhitudahdi hi pituy tawon.

³ Ya hidin immey pituy tawon ot mumbangngaddah bobleda. Yaden wadada moy niha''ad hinan baleda ya ta'on on nan lutada ya tinamuwan mon di udum. Ot umeh diyen babaih awadan nan patul ta e mumpahpahmo' ta mipabangngad i dida nan baleda ya nan lutada.

⁴ Ya hidin imme ya inakhupanah Gehasi an baal Elisa an munhappitandah nan patul an mahmahmahan nan patul i hiya hi'on nganne dadiyen nakaskasda'aw an inat Elisa. ⁵ Ta hidin ibagbaggan Gehasi nan nanaguwan Elisa hinan

unga ya alinah on nipadih an dimmatongdan hinina ta mumpahpahmo' hidiyen babaih nan patul hi'on mabalin an mibangngad i dida nan baleda ya nan lutada. Ot alyon Gehasi hinan patul di, Apu patul, hiyah tuwe nan alyo' an babai ya tee nan imbabalena an tinagun Elisa.

⁶ Ot mahmahan nan patul i diyen babai hi'on immannung nan imbagan Gehasi ya alyonay, Hiya peman.

Ot ayagan nan patul di ohah nadan ap'apun munhilbin hiya ot alyonan hiyay, Tigom ta mipabangngad an namin ituwen babai nan ibagana ya hanat midat i dida nan balol nadan na'apit hinan lutada an mihipun hi nakakanda ta ingganah ad uwani.

Hay Namatayan Hasael Hinan Patul An Hi Ben-Hadad

⁷ Hi Elisa ya immeh ad Damaskus an ohan boble hi ad Syria. Ya pinaddihna an mundogoh nan patul hidi an hi Ben-Hadad. Ya hidin nipa'innila i hiyan wahdih Elisa hi ad Damaskus ⁸ ot alyonah nan ap'apun munhilbin hiya an hi Hasael di, Mangala'ah midat hinan baal Apu Dios ya em dinamuh. Ya imbagam i hiya ta mahmahanan Apu Dios hi'on mabalin an pumhoda'.

⁹ Ot umeh Hasael an ena dinamuh Elisa an waday napat (40) an kemel an nungkalgah nadan mun'aphod an inyammadahdih ad Damaskus an midat i Elisa. Ta hidin dinamunah Elisa ot alyonay, Apu Elisa hinnaga' hinan patul an baalmu ta mahmaha' anu i he" a hi'on mabalin an pumhod hinan doghona.

¹⁰ Ya alyon Elisa di, Hay impatigon Apu Dios i ha'on ya mate mu ta'on on athidi ya ibagam i hiya an pumhod. ¹¹ Indani ya itottokol Elisa i Hasael ta lo"tat ya bimmain hi Hasael. Ya pamaag ya kunga hi Elisa.

¹² Ot alyon Hasael di, Apu Elisa, tanganu on'a kunga?

Ya alyon Elisa di, O te innila' an udum hi algo ya nunhiglay pangatmun da'min i Israel. Te pu'ulam nadan binattun alad di boblemi ya numpatem hinan ispada nadan mumpangpangngilog an linala'in imbabalemi ya hanada'e attog an u"unga ya pun'igatinmu dida ta mun'a'ateda ya ta'on on hanadan numpumbutyug ya pumbughim di putuda.

¹³ Ya alyon Hasael di, Undan nganneya' i hiya an baalmu ta abalina' an mangat hi athidi.

Ya alyon Elisa di, Impa'innilan Apu Dios i ha'on an he"ay mumbalin hi patul hi ad Syria.

¹⁴ Ta athidiy nunhapitanda ot mumbangngad hi Hasael hi awadan nan patul. Ot mahmahan nan patul an hi Ben-Hadad hi'on nganney imbagan Elisa.

Ya alyon Hasael di, Hay inalina ya pumhod'a anu.

¹⁵ Mu i diyen nabiggat ya inalan Hasael han ma"uktol an uloh ot ena itamol ot ihophopnah angah nan patul ta na'umum ot mate. Ot hiyay mihukkat an numpatul hi ad Syria.

*Hay Numbalinan Jehoram Hi Patul Hi Ad Judah
(2 Chronicles 21:1-20)*

¹⁶ Hidin mi'alimah tawon hi numpatulnan Joram an imbabalen Ahab hi ad Israel ya hidiye

damdama boy numpatulan Jehoram an imbalen Jehosapat hi ad Judah. ¹⁷ Ya hay tawona i diyen numbalinanah patul ya tulumpulut duwa (32) ot mun'ap'apu hi waluy tawon an hi ad Jerusalem di nunhituwana. ¹⁸ Mu adi maphod di ina'inatna an umat damdamah nadan patul hi ad Israel ya namama te inahawana nan imbabalen din patul an hi Ahab. Ta hiya nan imbilang Apu Dios hi adi maphod di pangatna. ¹⁹ Mu ta'on on athidi ya agge inyabulut Apu Dios an madadag hi ad Judah te gapuh nan imbagana i din hi David an alyonay hanadan holagnay mumpatul hi inggana.

²⁰ Ya hidin hi Jehoram di patul ya nginhen nadan i Edom nadan i Judah ot pot'onda han patulda.

²¹ Ot ipangulun Jehoram nadan tindaluna an nungkakalesa ot umedah ad Sair. Ot li"ubon nadan i Edom dida mu binumtikda i diyen nahdom ot mumpanganamut nadan tindaluna. ²² Ta nihipun i diye ya agge mo sinakup nadan i Judah nadan i Edom. Ya ta'on on nadan i Libna ya athidi bon agge sinakup nadan i Judah dida.

²³ Hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Jehoram ya nadan ina'inatna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah. ²⁴ Ya hidin nateh Jehoram ot ilubu'dahdih nan boblen David. Ot mihukkat an numpatul hi imbabalenan hi Ahasiah.

Hay Numpatulan Ahasiah Hi Ad Judah

²⁵ Hidin mi'ahimpulut duway (12) tawon hi numpatulan Joram an imbabalen Ahab hi ad Israel ya i diye damdama boy numpatulan Ahasiah an imbabalen Jehoram hi ad Judah. ²⁶ Hay tawonah din numbalinanah patul hi ad Judah ya baintit duwa (22) ot munhitu hi ad Jerusalem hi ohay tawon ya abuh. Ya hay ngadan inana ya hi Ataliah an apapun nan patul hi ad Israel an hi Omri. ²⁷ Mu nan adi maphod di ina'inat Ahasiah an inyunnudnah nadan patul hi ad Israel an holag Ahab te hiya ya inapun Ahab.

²⁸ Indani ya ni'yeh Ahasiah i Joram an holag Ahab an patul hi ad Israel ot eda gubaton nan patul hi ad Syria an hi Hasael. Ta hidin nunggugubatdah ad Ramot-Gilead ya nahugatan hi Joram. ²⁹ Ot ibangngaddah ad Jesreel ta hidiy nun'iblayana ta inggana ot mapoyanan nan hugatna. Indani ya imme nan patul hi ad Judah an hi Ahasiah an imbabalen din patul an hi Jehoram ta ena tigon hi Joram.

9

Hay Numpatulan Jehu Hi Ad Israel

¹ Indani ya inayagan Elisa di ohah nadan mangmanggilog an propeta ot alyonan hiyay, Mundadaan'a ta ume'ah ad Ramot-Gilead. Ya inodnam hituwen nibutilya an lanan di olibo. ² Ta dimmatong'a'ehdi ya em hinama' hi Jehu an imbabalen Jehosapat an apapun Nimsi. Ta ume ayu i ha kuwartu ta ma'id ha manigon da'yu. ³ Ya inukatmu tun lana ya inhiitmuh uluna ya inalim di, Imbagan Apu Dios an he"ay pinilinah

mumpatul hi ad Israel. Ya ni'baga'an limmah'un ya binumtik'a.

⁴ Ta inunud diyen mangilog an propeta nan nibagan hiya ot umeh ad Ramot-Gilead. ⁵ Ya hidin dimmatong ya inakhupana nadan opisyal di tindalun munhahapitda. Ot alyonay, Waday pohdo' an ibaga i he"a apu opisyal.

Ya alyon Jehu di, On nganne i da'mi di pinhodmun pi'hapitan?

Ya alyon diyen propeta di, He"a apu Jehu.

⁶ Ot hunggopdan duwah bale. Ot ukaton diyen propeta nan lana ot ihiitnah ulun Jehu. Ot alyonay, Imbagan Apu Dios an he"a anuy pinilinan mun'ap'apu i da'min tatagunah ad Israel. ⁷ Ot mahapul anun patayom an namin nadan linala'in holag Ahab ta miballoh anu nan inat ahawanan hi Jesebel hinadan propetana. ⁸ Ta matedan namin an ta'on on hanadan baalna an himbut onu bokon. ⁹ Ta ma'at anun dida nan na'at hinadan holag Jeroboam an imbabalen Nebat ya umat bo anuh nan na'at hinadan holag Baasa an imbabalen Ahijah. ¹⁰ Ya ta'on on nan babain hi Jesebel ya mate mu ma'id ha e mangilubu' i hiya ta anon di kahuy adolna hi ad Jesreel.

Ta on inalin nan propeta dadiye ot ma'ibagan lumah'un ot mamtik.

¹¹ Ot ibangngad Jehu hi awadan nadan ibanan opisyal di tindalu. Ya alyon nan ohan ibbaday, Tanganu on da'a inayagan i diyen mabongbongang an tagu?

Ya alyon Jehu di, Aay ot innilayu moy ibagan nan athidin tagu.

¹² Mu alyonday, Layahmu. Tanganu mahan onmu adi ibaga hi'on nganney imbaganan he"a.

Ya alyon Jehu di, Imbagana tatawwa an piniliya' anun Apu Dios an mumpatul ta hiya nan hiniitanay ulu' hi lana ta mangipa'innilan ha'on anuy mumpatul hitun ad Israel. ¹³ Ta hidin dingngoldah diye ot la'ahonday oddah di lubangda ot pun'iyabo'dah nan agdan ta tuma'dogan Jehu. Ot pagangohonda nadan tangguyub ot pun'itkukdan alyonday, Hi Jehu moy patul.

Hay Namatayan Jehu I Da Joram I Ahasiah

¹⁴ Ta hi Jehu an imbabalen Jehosapat an apapun Nimsi ya nimmanomnom hi atonan mamate hinan patul an hi Joram. Yaden i diye ya ginubat da Joram ya nadan tindaluna nadan i Syria hi ad Ramot-Gilead. ¹⁵ Mu hidin nahugatan hi Joram ot mibangngad hi ad Jesreel ta hidiy ena immohnongan ta panpannodanah apoyanan nadan hugatna.

Yaden hi Jehu e ya inalinah nadan ibbanan opisyal di, Pohdonyu'en ha'on di mumpatul ya tigonyu ta ma'id ha e mangipa'innila i Joram ituwen na'at. ¹⁶ Ot munlugan hi Jehu hinan kalesana ot umeh ad Jesreel an awadan Joram an mun'ib'ible te agge ni' napoyanan nan hugatna ya wahdi bo damdama hi Ahasiah an patul hi ad Judah an ena tinigoh Joram.

¹⁷ Ya hanan guwalya an wahdih nan natagen pungguwalyaan hi ad Jesreel ya minangmangnan tuwe da Jehu hinadan tindaluna ot

muntukuk an alyonay, Waday tinigo' an titindalun mangali.

Ot alyon Joram di, Honagonyu ha mungkabayu ta ena mahmahan hi'on maphod di pun'iyalida.

¹⁸ Ot ume nan nungkabayu an ena dinamu da Jehu ot alyonay, Pohdon nan patul an innilaon hi'on maphod anuy nun'iyaliyu.

Ya inalin Jehu di, Adi gahin on innilaom hi'on maphod di nun'iyalimi. Ma'aot ta middum'an da'mi.

Ot itkuk bon nan guwalya an alyonay, Ot ten dimmatong nan hinnagmuh awadanda mu ma'id an mumbanggad.

¹⁹ Ot honagon mo bon nan patul di oha ta on nidatong bo ot alyonay, Pohdon nan patul an innilaon hi'on maphod anuy nun'iyaliyu.

Ya alyon bon Jehu di, Adi gahin on innilaom hi'on maphod di nun'iyalimi. Ma'aot ta middum'an da'mi.

²⁰ Ot alyon bon nan guwalya hinan patul di, Ot tee bon dimmatong nan hinnagmu mu ma'id bo an mumbanggad. Umman nin dee hi Jehu nan nangipanguluh nadan mangali te nunhigla dayya nan pummanehonah nan kalesa an ay bumubbungot.

²¹ Ya alyon mon Joram di, Idadaanyu'e nan kalesa'.

Ta hidin nidadaan ot ume da Joram an patul hi ad Israel i Ahasiah an patul hi ad Judah ot eda damuwon hi Jehu an way ohaon nilugan hi kalesana. Ta nundadammudah nan way lutan din hi Nabot an i Jesreel. ²² Ot alyon Joram i Jehu di, On maphod di nun'iyaliyu?

Ya alyon Jehu di, Tanganu on waha alyom hi maphod hi'on ingganah ad uwani ya wadada i dita'uy mundayaw hinadan dios di udum an tatagu ya mun'ayakday udum an datuwe nadan impangpangulun inam an hi Jesebel?

²³ Ya ni'bagon Joram an ginuyud nan talin nan kabayun nungguyud hinan kalesana ta mumbanggad ot mamtik an pungkalyanah Ahasiah an alyonay, Bumtikta'ot te umman nee pumateda.

²⁴ Mu impatnud Jehu nan pana* i Joram ya niknah indoggana ya nipto' hi puhuna. Ot magah hinan kalesana ot inayunan mate.

²⁵ Ot alyon Jehu hinan opisyalna an mumpapto' hi kalesa an hi Bidkar di, Ekat em alan ya em bingkah hinan lutan din hi Nabot an i Jesreel. Ot alyona boy, On manomnommu din nunlугanantah kalesa an tuntundontah amana ya imbagan anun Apu Dios i Ahab di ma'at i Joram ²⁶ an alyonay, Nan lutan natayan da Nabot an hina'amma ya mahapul an i diyen luta damdamay atayan Joram?

Ot ekat em alan nan adolna ya em bingkah nimpem diyen luta ta mipa'annung din imbagan Apu Dios.

²⁷ Ta hidin tinigon Ahasiah an patul hi ad Judah hidiyen na'at ot mamtik an ini'wanah nan umeh ad Bet-Haggan. Ya nunlугan hi Jehu hinan kalesana ot pumpudugda ot alyonah nadan tindalunay, Ta'on on hiya ya pi'pateyu. Ta pinanada ot mahugatan hidin nipotto'dah ad

* **9:24** 9:24 Nan pana ya hidiye nan bokang an usalondan e mi'gubat.

Gur an nihaggon hi ad Ibleam. Mu innaynayuna damdaman binumtik ta inggana ot dumatong hi ad Megiddo ot hidiy atayana. ²⁸ Ot ilugan nadan baalnah nan kalesa ot iyedah ad Jerusalem an boblen David ot ilubu'dahdih nan way nilubu'an di a'ammodna.

²⁹ Hituwen hi Ahasiah ya numpatul hi ad Judah hidin mi'ahimpulut ohay (11) tawon hi numpatulan Joram an imbabalen Ahab hi ad Israel.

Hay Natayan Jesebel

³⁰ Ta athidiy na'at ot ahi umeh Jehu hi ad Jesreel. Ya hidin na'innilaan Jesebel hidiyen na'at ya iniphodnan pinintolan di matana ot iphodnay ibu'na ot e umohnong hinan way tawa ta mangmangonah umaliyan Jehu. ³¹ Ya hidin bimmahhel hi Jehu hinan geyt nan palasyu ya tinumkuk hi Jesebel an alyonay, Tanganun'a immalihtu hanan tagun umat i Simri an pinatena nan ap'apu an punhilbiyana?

³² Ya intangad Jehu hinan tawa ot tumkuk an alyonay, On wahna ayu ha mangita'dog i ha'on? Ya nidungoda han duwa onu tulu an ap'apun munhilbin hiyah nan palasyu. ³³ Ot alyon Jehu i diday, Ogahonyu'eh naen babai. Ot ogahondah Jesebel ta nipuhit ot mun'ipagi' di dalanah nadan binattun alad ya hinadan kabayu. Ot ipa'wan Jehu nan kalesanah nan adol Jesebel ta nun'igagatin nadan kabayu.

³⁴ Ot hunggop hi Jehu hinan palasyu ot e mangan. Ot alyonah nadan tatagunay, Eyu ilubu' hinaen na'idutan an babai te imbabalen tatawwan di patul. ³⁵ Mu hidin imme nadan e

mangilubu' i hiya ya tinigodan ammunay ta'lana ya hukina ya tungal di ulunan nabati. ³⁶ Ta hidin eda ibaga i Jehu ya alyonay, Athinay na'at te imbagan tuwalin Apu Dios i Elijah an anon di kahuh tun ad Jesreel di adolna. ³⁷ Ya inalina bo an maguduy adolna ta mun'iwakat hinan luta ta ma'id ha mangimatun i hiya.

10

Hay Natayan Nadan Holag Ahab

¹ Hidih ad Samaria ya wahdiday napitun (70) linala'in holag Ahab an nunhituhdi. Ta nuntudo' hi Jehu ot ipiyenah nadan ap'apu hi ad Jesreel ya hinadan mumpapto' hinadan holag Ahab. Ya hay intudo'na ya alyonay, ² Innila' an wahnada nadan holag Ahab. Ya innila' bo an dakol di kalesayu ya kabayuyu ya dakol di almasyu. Ya nahamad di bobleyu te binattuy aladna. Ot binahayu'e tun tudo"u ³ ya piniliyuy oha hi ala'la'ingan hinadan holag Ahab ta mumpatul i da'yu. Ya nundadaan ayun mi'gubat ta ita'dogyu nan pun'ap'apuwana.

⁴ Mu hidin binahan nadan ap'apu hi ad Samaria ya hanadan mumpapto' hinadan holag Ahab hidiyen tudo' ya timmakutda an alyonday, Nomnomnomon ta'u an da Ahasiah i Joram ni'mo ot aggeda inabalinan an inabak hi Jehu ya namama mo mahan i dita'u. ⁵ Ta hiya nan nuntudo'da i Jehu nadan niyukodan nan palasyu ya nadan ap'apuh ad Samaria ya nadan mumpapto' hinadan holag Ahab ot alyonday, Apu Jehu, ibilang da'mi bahan hi baalmu ot nundadaan amin mangat hinadan ibagam. Ta

hiya nan adi ami mumpilih patulmi. Ot hanan innilam an madadawoh di atonmi.

⁶ Ya hidin binahan Jehu nan tudo'da ya nuntudo' bon alyonay, Hi'on immannung an ha'on di ita'dogyu ya nundadaan ayun mangunud hi ibaga' ya mahapul an hi bigat hinan athitu ya inyaliyuhtuh ad Jesreel an namin nadan ulun nadan holag Ahab. Ya hidin dimmatong nan tudo' ya wadadahdi nadan mangipangpangulu i diyen boble an dida nadan mumpapto' hinadan napitun (70) holag din patul an hi Ahab.

⁷ Ta hidin binahadah diyen tudo' ot patayondan namin dadiyen napitun (70) holag Ahab. Ot pun'ibahketda nadan uluda ot ipiyedah ad Jesreel an awadan Jehu.

⁸ Ta hidin nibaga i Jehu an inyalida nadan ulun nadan holag Ahab ot ibaganan punduwaonday pangipi'ilandahdih nan way geyt ta ingganah mawi"it.

⁹ Ta nawi"it ot umehdih nan way geyt hi Jehu ot alyonah nadan tatagun wahdi di, Ma"i'd ha bahulyu hi natayan nan patul an hi Joram te ha"on di namaten hiya. Mu datuwe tayya ya nganney namaten dida? ¹⁰ Pohdo' an innilaonyu an hituwen na'at ya impa'annung Apu Dios nan imbagana tuwalih din baalna an hi Elijah an ma'at hinadan holag Ahab.

¹¹ Ot e bo ipapaten Jehu nadan nitulang i Ahab an nunhituhdi hi ad Jesreel ya ta'on on hanadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan gagayyumna ya nadan padina ta ma"i'd ha ohah nabatih nadan nunhilbin hiya.

¹² Ot makak hi Jehu ot umeh ad Samaria an didah nadan tindaluna. Ya hidin wadadah nan awon hi ad Bet-Eked an pundadammuwan di mumpastol hi kalnero ¹³ ya dinamuda nadan tulang Ahasiah an patul hi ad Judah. Ot alyonan diday, Nganney ngadanyu?

Ya alyonday, Da'mi nadan tulang Ahasiah an ume amih ad Jesreel ta emi tigon nadan holag nan patul ya hi inana an hi Jesebel.

¹⁴ Ot alyon Jehu hinadan tindalunay, Tiliwonyu dida. Ot tiliwonda dadiyen napat ta duwa (42) ot eda patayon didan namin hidih nan way bubun hi ad Bet-Eked.

¹⁵ Ot makak da Jehu an ume ya wadah Jehonadab an imbabalen Rekab an immalin man-amun dida. Ot apngaon Jehu an alyonay, On unnudana' i he"a?

Ya alyon Jehonadab di, Oo.

Ya alyon Jehu i hiyay, At'ehna ya mun'alamanuta mo. Ta nun'alamanuda ot inayun Jehu an guyudon hi Jehonadab hinan kalesana ta nunlugandah din duwa. ¹⁶ Ot alyon Jehu di, Mi'yali'an ha'on ta tigom di anahamad di pangita'dog'un Apu Dios. Ot mi'ye hi Jehonadab i hiyah ad Samaria. ¹⁷ Ya hidin dimmatongdah ad Samaria ot pumpaten Jehu an namin nadan nabatin holag Ahab ta nipa'annung nan imbagan tuwalin Apu Dios i Elijah.

Hay Namatayan Jehu Hinadan Propetan Baal

¹⁸ Indani ya impa'ayag bon Jehu an namin nadan tataguh ad Samaria ot alyonan diday, Handin patul an hi Ahab ya manghan di inatnan nundayaw i Baal. Mu ha'on'e ya nahamad di ato'

an mundayaw i hiya. ¹⁹ Ot pohdo' an ayaganyun namin nadan propetan Baal ya hanadan padina ya an namin nadan mundayaw i hiya. Ya tigonyu ta umalidan namin te dakol di i'nong'u i Baal. Ot hanadan adi umali ya ipapate' dida.

Ta athidiy nangalin Jehu mu onnot on panga"ulna te hay ninomnomnan aton ya patayonan namin nadan munhilbi i Baal. ²⁰ Ot alyon bon Jehu i diday, Ibagayu nan algon a'amungan ta'u ta dayawon ta'uh Baal. Ot athidiy atonda. ²¹ Ot honagon Jehu di e mangipa'innilah abobobleh ad Israel. Ta immalidan namin nadan mundayaw i Baal an ma"id ha ohah agge immali. Ta nunhiglan na"apnu nan templon Baal. ²² Ot alyon Jehu hinan mumpapto' hinadan lubang nadan mundayaw i Baal di, Ekat em ibudduh an namin nadan ilubung nadan munhilbi i Baal. Ya tigom ta mapongdan namin. Ta hidiyey inat diyen mumpapto'.

²³ Ot hunggop da Jehu i Jehonadab an imbalen Rekab hinan templon Baal ot alyon Jehu hinadan munhilbi i Baal di, Muntiggotiggo ayu ta tigonyu ta ma"id ha nidniddum hitu hinadan munhilbi i Apu Dios. ²⁴ Ot inayun da Jehu i Jehonadab an mangi'nong hinadan maghob an mi'nong ya nadan udum an mi'nong i Baal. Mu hi Jehu ya nundadaanonay nawalun (80) tindaluh nan dola ot alyonan diday, Mahapul an patayonyu didan namin. Ya ihamadyu te hana'en waday pabtikona ya hay nitaguwanay mihukkat ta hiyay mate.

²⁵ Ta hidin ginibbuh Jehu an ini'nong nan i'nongna ot ena ibagah nadan guwalya ya nadan

tindalu ta hunggopda ta eda pumpaten namin nadan na'amung. Ot hiyay atonda an numpateda dida on nun'ibkahda didah dola. Ot umedah nan kuwartun awadan ²⁶ nan inha"addan batun mangita'dog i Baal ot ilah'unda ot gobhonda. ²⁷ Ot dadagondah diyen batun pundayawanda i Baal ot pa"ihonda nan templona ot pumbalinon nadan tataguh diyeh kahilyat ta ingganah ad uwani.

²⁸ Ta athidiy inat Jehu an namogpog hi pundayawan nadan tatagu i Baal hi ad Israel. ²⁹ Mu hay oha ya aggena impadinong di pundayawan nadan i Israel hinadan nabalitu'an an ing'ingoh di baka an wahdih ad Betel ya hi ad Dan an dadiye din impata'dog nan patul an hi Jeroboam ta dayawonda an i Israel ta hidiyey ongal an numbahulanda i Apu Dios.

³⁰ Ya inalin Apu Dios i Jehu di, Maphod ta nan ninomnom'un ma'at hinadan holag Ahab an imbaga' i he"a ya inunudmu. Ot gapu i naen inatmu ya ibaga' i he"a an mumpatuldah ad Israel nadan holagmu hi ingganah nan pitlun di apapum.

³¹ Mu hay oha nimpe ya agge inunud Jehu nadan tugun nan Dios an dayawondan tinanud Israel. Te onaot inyunnud hinan numbahulan Jeroboam an nangipangpanguluh numbahulan nadan i Israel. ³² Ya i diyey nangihipunan Apu Dios an nangaan hinadan udum an boblen sinakup di ad Israel. Te nan patul hi ad Syria an hi Hasael an didah nadan tindaluna ya ginubatda hi ad Israel ³³ ot sakuponda nadan boble hi ad Israel hi nangappit hi tuluwan di

algo hi'onta wah nan wangwang an nungngadan hi Jordan an dadiye nadan bobleh ad Gilead an mihipun hi ad Aroer an nihaggon hinan bihhang an nungngadan hi Arnon ta ingganah ad Basan. Dadiyey numboblaysan nadan tinanud Gad ya tinanud Ruben ya tinanud Manasseh.

³⁴ Ya hanada'en udum an na'na'at hi numpatul-an Jehu ya an namin nadan inatna ya nitudo'dah nan nitud'an an namin di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Israel. ³⁵ Ya hidin nateh Jehu ot ilubu'dah nan nilubu'an nadan a'ammodnah ad Samaria. Ot mihukkat nan imbabalenasan hi Jehoahas an numpatul. ³⁶ Ta hay ngammut di tawon hi numpatul-an Jehu hi ad Samaria hi ad Israel ya baintit waluy (28) tawon.

11

Hay Nun'ap'apuwan Ataliah Hi Ad Judah

¹ Hidin na'innilaan Ataliah an hi inan Ahasiah an nate nan imbabalena ya pinhodnan ipapaten namin nadan nabati an holag nan patul hi ad Judah. ² Mu wada nan babain hi ibban Ahasiah an hi Jehoseba an imbabalen din patul an hi Jehoram an nangawit hinan golang an hi Joas an imbabalen Ahasiah ot ipa"ena didah nan mun'adug i hiya i han kuwartuh nan Templo ta agge ni'paten Ataliah hinadan udum an imbabalenasan nan patul. ³ Ta impapa"edahdi hinan Templo hi onom di tawon nan golang an hi Joas hinan mun'adug i hiya i diyen numpatul-an nan babai an hi Ataliah hi ad Judah. ⁴ Mu hidin mi'apituh tawon ya hi Jehoyada an nabaktun

padi ya impa'ayagna nadan opisyal di hingga-gahut (100) an tindalu ya nadan guwalyan di patul ya nadan guwalyah nan palasyu ta eda munhahapit hidih nan Templo. Ta na'amungda ot ibagana nan nipanomnom i hiyan atonda. Ta hidin imbagadan ita'dogda nan nipto' an patul ot ahina ipatigon dida hi Joas an imbabalen din patul an hi Ahasiah.

⁵ Ot alyon nan nabaktun padi an hi Jehoyada i diday, Da'yun mungguwalyah ad uwanin Habadun tungo ya puntuluwonyuy grupuyu ta nan ohay grupu ya mungguwalyadah nan palasyu. ⁶ Ya nan mi'adwan grupu ya guwalyaanda nan geyt an nungngadan hi Sur ya nan mi'atlun grupu'e ya mungguwalyadah nan geyt hi indoggan nadan mungguwalyah nan palasyu. ⁷ Ya nada'en duwan grupu an nalpah an nungguwalya ya adida ni' umanamut ta middumdah tudan mungguwalya hi ad uwanin Habadun tungo ta guwalyaanda nan patul an wah nan Templo. ⁸ Ya mahapul an ihamadyun guwalyaan nan patul an ta'on on danay umayana ya nanongnan wada ayun mungguwalya an o'odnanyu nadan almasyu ta wa'e ha mangipatnan mihaggon hi awadanyu ya patayonyu.

⁹ Ta inunud peman nadan opisyal di hingga-gahut (100) an guwalya nan imbagan nan padi an hi Jehoyada hi atonda. Ta way ohah nadan mangipangpanguluh nadan mungguwalya on impapto'na nan grupuna an umat hinadan mungguwalya i diyen Habadun tungo ya ta'on on hanadan nagibbuh an nungguwalya. ¹⁰ Ot idat Jehoyada hinadan opisyal nadan pahul ya

hapiyon din patul an hi David an nipa"ehdih nan Templo. ¹¹ Ta hanadan guwalya ya nanongnan pipingngolda nadan nahuknut an ispadada an lini'woda nan patul. Ta wadaday immohnong hinan nihaggon hinan punggobhan hi mi'nong ya hi nangappit hi huddo' nan Templo ya hi nangappit hi muyyadna.

¹² Ot e awiton Jehoyada hi Joas an imbabalen din patul ot iha"adnah uluna nan koronan di patul. Ot idatnan hiya nan nitud'an di tugun di patul. Ot ibagada an hiya moy patul. Ot hiitan-day ulunah lana. Ya pimmalakpak nadan tatagu ot pun'itkukdan alyonday, Hanat minaynayun di pun'ap'apuwam an patul.

¹³ Ya hidin dingngol Ataliah nadan mun'ingal an guwalya ya tatagu ot ena tigon hi'on nganney ma'ma'at hidih nan Templo. ¹⁴ Ya hidin tinigona ya inoy an wahdi nan numbalinondah patul an timma'dog hinan nihaggon hinan ay tu"ud hinan way panton nan Templo te hidiyey ugganda aton hi'on waday mihukkat an mumpatul. Ya lini'woh nadan opisyal di tindalu ya nadan mumpagangoh hi tangguyub. Ya ahitutukuk nadan tataguh amlongda on pun'ipagangohda nadan tangguyub. Ta gapu i diyen tinigon Ataliah ya nunhethetnay lubungna ot muntukuk an alyonay, Ha'ul hinaen inatyu.

¹⁵ Ot alyon nan padi an hi Jehoyada hinadan opisyal di tindalu di, Bokon hitun way Templo di pamatayanyun hiya. Ibata"anyuhtu ya ahiyu pinate ya wadada'ey umalin bumoddang i hiya ya ni'pateyu. ¹⁶ Ot pudugonda ot tiliwondahdih nan way geyt an hunggopan di kabayu an umeh

nan lita"angan di palasyu ot hidiy pamatayandan hiya. ¹⁷ Ot punhahapitan da Jehoyada ya nan patul ya nadan tatagu ta abulutondan mum-balindah tatagun Apu Dios ta hi Apu Dios ya abuh di un'unudonda.

Hay Nama"ihandah Nadan Templon Baal

¹⁸ Ot umedan namin nadan tatagu hinan templon Baal an dayawon di udum an tatagu ot pa"ihonda. Ot pompa"ihda bo nadan pun'onnganda ya nadan bulul hidi. Ot patayonda nan padin Baal an hi Mattan hidih nan way pun'onnganda i Baal.

Ta hidin na'at hidiye ot ipaguwalyan Jehoyada nan Templon Apu Dios. ¹⁹ Ot uyugon mohpen da Jehoyada ya nadan opisyal di hingгахut (100) an titindalu ya nadan guwalyan di patul ya nadan mungguwalyah nan palasyu ya an namin nadan tatagu nan patul hinan Templo ot iyedah nan palasyu an ini'wadah nan ma'alih geyt di guwalya ot e umbun hi Joas hinan tronon di patul ta hiya moy patul hi ad Judah. ²⁰ Ya an namin nadan tataguh ad Judah ya ma"amlongda. Ya malinggop mohpe hi ad Jerusalem te ma"i'd moh Ataliah te pinateda.

²¹ Ta pituy tawon Joas hidin numbalin hi patul.

12

Hay Numpatulan Joas Hi Ad Judah

¹ Hi Joas ya numbalin hi patul hi ad Judah hidin mi'apituh tawon hi numpatulan Jehu hi ad Israel. Ot mun'ap'apu hi napat (40) di tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay

ngadan inana ya hi Sibiah an i Beerseba. ² Ya hi Joas ya nadan miyunnudan hinan pohdon Apu Dios di inatna an nihipun hi numpatulana te hi Jehoyada di nangitanuddu hi maphod hi atona. ³ Mu aggena pina"ih nadan pundayawan nadan tatagu hinadan udum an dios ta innaynayundan e nangi'nong hidi ya e nunggohob hi insenso.

⁴ Ya han hin'algo ya alyon Joas hinadan padi di, Amungonyu nadan pihhun inyalin nadan tatagun idawat i Apu Dios hinan Templo an dadiye nadan buwisda ya nadan balol nadan pinhodan banggadon an iyappitdan Apu Dios ya nadan imbagadan idat ya nadan ninomnomda tuwalin idat. ⁵ Ta way ohah nadan padi ya diday ukod hinadan pihhun iyalin nadan tatagu ta waday ma'usal hi pangipaphodanda hinan Templo.

⁶ Ta athidiy imbagan nan patul an hi Joas mu ingganah din mi'abaintit tuluy (23) tawon hi numpatulana ya agge inhipun nadan padi an mangiphod hinadan nun'apa"ih hinan Templo. ⁷ Ta hiya nan impa'ayag nan patul an hi Joas hi Jehoyada ya nadan udum an padi ot alyonan diday, Tanganu on ingganah ad uwani ya aggeyu impiphod nadan nun'apa"ih hinan Templo? Mihipun moh ad uwani ya adi ayu mangalah nan pihhun ma'amung ta ma'usal an namin hi iphodan nadan nun'apa"ih hinan Templo. ⁸ Ya inabulut nadan padi an bokon mo diday mun'amung hinan pihhun malpuh nadan tatagu ya inabulutda bon bokon mo diday ukod an mangipaphod hinadan napa"ih hinan Templo.

⁹ Ot e alan nan nabaktun padi an hi Jehoyada han kahun ot lungatanay gawwan nan kalubna ot ena ipaldang hinan punggobhan hi mi'nong hi way winawwan hi onta hunggop hinan Templo. Ta i diyen kahun di pangi'unugan nadan padin mungguwalyah nan hogpan hinadan pihhun idat nadan tatagun umalin mundayaw i Apu Dios. ¹⁰ Ta napnu'e nan kahun on immali nan sekretalin nan patul ya nan nabaktun padi ta bilangonda on inuhbungdah nadan saku. ¹¹ Ta nitudo'e nan bilang di pihhu on indatdah nadan niyukodan nadan tamuh nan Templo ta pumbayaddah nadan muntamu an umat hinadan kalpentero ¹² ya nadan mumpahok ya munhabat hi batu. Ya inggattangdah kayiw ya batu ya nadan udum an mahapul hinan ipaphodan nadan nun'apa"ih hinan Templo.

¹³ Ya dadiye'en pihhu ya adi mibayad hi pangipiphodanda hi silber an malukung onu pun'odop hi hilaw onu besin onu trampeta onu nadan udum an silber onu balitu' an ma'usal hinan Templo. ¹⁴ Te hay iyusalana ya midat hinadan muntamuh nadan nun'apa"ih hinan Templo ta pangalandah nadan ma'usal hinadan ipaphodda. ¹⁵ Ya hanada'en nangdon hinan pihhu ya dadiye nadan mabalin an pundinolan ta hiya nan adi mahapul hi bilabilangan di nangiyatandah nan pihhun niyukod i dida.

¹⁶ Mu hanada'en pihhu an ibayad nadan tataguh nadan i'nongdah apakawanan di bahulda an aggeda inatta ya nadan i'nongdah apakawanan di bahulda ya aggeda iniddum hinan kahun te dadiye'e ya midat hinadan padi.

Hay Udidin Di Numpatulan Joas

¹⁷ I diyen timpu ya e ginubat nan patul hi ad Syria an hi Hasael an didah nadan tindaluna nan bobleh ad Gat ot sakuponda. Ya unhaot ihnoddan e gubaton hi ad Jerusalem ¹⁸ mu hi Joas an patul hi ad Judah ya inalanan namin nadan niyappit i Apu Dios an balitu' ya nadan udum an usal hinan Templo an inyappit handidan a'ammodnan numpatul hi ad Judah an da Jehosapat i da Jehoram ya hi Ahasiah ot iddumna nadan usal an inyappitnan Apu Dios ya nadan namahmah an balitu' an wah nan Templo ya nadan wadah nan palasyu ot honagonay mangiye i Hasael. Ta hiya nan agge e ginubat da Hasael hi ad Jerusalem hidih ad Judah.

¹⁹ Ya hanada'en udum an na'na'at hidin numpatulan Joas ya nadan ina'inatna ya nitudo'da hinan nitud'an nadan na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Judah.

²⁰ Mu hanadan ap'apun munhilbin Joas ya nunhahapitda ot patayonda hi ad Bet-Millo hidih nan way awon an umeh ad Silla. ²¹ Ya hay namaten hiya ya da Josabad an imbabalen Simeat i Jehosabad an imbabalen Somer. Ta hidin nateh Joas ot ilubu'dah nan boblen David an nilubu'an nadan a'ammodna. Ot mihukkat nan imbabalenan hi Amasiah an numpatul.

13

Hay Numpatulan Jehoahas Hi Ad Israel

¹ Hidin mi'abaintit tuluh (23) tawon hi numpatulan Joas an imbabalen Ahasiah hi ad Judah ya i diyey numbalinan Jehoahas an imbabalen Jehu hi patul hi ad Israel. Ya hay immohnongana ya hi ad Samaria ot mun'ap'apu hi himpulut pituy (17) tawon. ² Mu hituwen hi Jehoahas ya nan pumbahulan di innaynayunan inat an inyunnudnah din hi Jeroboam an imbabalen Nebat an nangipangpanguluh nadan ibbanan i Israel an nundayaw hinadan dios di udum an tatagu. ³ Ta hiya nan gapuh bungot Apu Dios ya inyabulutnan sakupon nan patul hi ad Syria an hi Hasael ya nan imbabalenan hi Ben-Hadad hi ad Israel ta nadne an diday nun'ap'apu i dida.

⁴ Ot mumpahpahmo' hi Jehoahas i Apu Dios ya dingngolna te tinigonan nunhiglay pamalpaligat nan patul hi ad Syria hinadan i Israel. ⁵ Ot wadaon Apu Dios han nangihwang hinadan i Israel hi pangat nadan i Syria ot abakonda dida. Ot ahi mawada mohpey linggop hinadan i Israel an umat handi. ⁶ Mu agge damdama indinong nadan i Israel nadan impa'inghadan pumbahulan an impangulun din hi Jeroboam. Ya nunnanong hi ad Samaria nan pusti an mangita'dog i Aserah.

⁷ Ta gapuh nangat nadan i Syria ya ha'e han nabatih nadan tindalun Jehoahas ya amuna han nabonglen (50) muntakkeh kabayu ya han himpuluy (10) kalesa ya han himpuluy libun (10,000) tindalun agge nungkakabayu. Te nada'en udum ya numpaten nadan i Syria dida an pamaag ya ayda hupu' an nun'igatinda dida.

⁸ Hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Jehoahas ya nadan ina'inatna ya nitudo'dah nan nitudo'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Israel. ⁹ Ya hidin nateh Jehoahas ot ilubu'dah ad Samaria. Ot mihukkat nan imbabalenan hi Jehoas an numpatul.

Hay Numpatulan Jehoas Hi Ad Israel

¹⁰ Hidin mi'atulumpulut pituh (37) tawon hi numpatulan Joas hi ad Judah ya i diyey numbalian Jehoas an imbabalen Jehoahas hi patul hi ad Israel. Ot mun'ap'apu hi ad Israel hi himpulut onom (16) di tawon an hay nunhituwana ya hi ad Samaria hidih ad Israel. ¹¹ Ya nan adi maphod boy ina'inatna an umat damdama boh din hi Jeroboam an imbabalen Nebat an nangipanguluh nadan i Israel an numbahul.

¹² Ya hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Jehoas ya nadan ina'inatna ya nan ni'gubatana i Amasiah an patul hi ad Judah ya nitudo'dan namin hinan nitud'an nadan na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Israel. ¹³ Ya hidin nateh Jehoas ot ilubu'dah ad Samaria hidih nan nilubu'an nadan numpatul hi ad Israel. Ot mihukkat nan bunat an imbabalenan hi Jeroboam.

Hay Na'udi Hi Imbagan Elisa I Jehoas

¹⁴ Hidin matagu nan patul an hi Jehoas ya immen ena tinigo nan propeta an hi Elisa hidin mundogoh an agagga mo ya mate. Ya mungkoga an alyonay, Ama, ama. He"a nan mi'alig hinadan

kalesa ya nadan nungkakabayun mangita'dog hitun ad Israel.

¹⁵ Ya inalin Elisa di, Em e alan ha pana.

Ot e alan Jehoas.

¹⁶ Ot alyon bon Elisa i hiyay, Odnam nan pana.

Ot atona ot iha'mon Elisa di ta'lenah ta'len nan patul. ¹⁷ Ot ahi alyon bon Elisa di, Ibughulmu nan tawah nangappit hi tuluwan di algo an nihanggih ad Syria ya impanam hi nangappit hidi.

Ot hiyay aton bon Jehoas.

Ot alyon boy, Hinaen pana ya ipa'innilana an boddangan da'an Apu Dios ta abakom nadan i Syria. Ot adi mibahhon abakom dida hi eyu pangubatan i dida hi ad Apek. ¹⁸ Ya alyon bon Elisa di, Panuhom nadan pana ya nun'ibawokmu.

Ot ipitlunan ibawok hinan luta ot idinongna.

¹⁹ Ya bimmungot hi Elisa i hiya ot alyonay, Onha impilimam onu impinommun imbawok hinan luta ot ma"i'd ha bahhonan patayom didan namin. Mu gapu ta impitlum ya ammuna ya mumpitlu mo bo ya abuh di pangabakam i dida.

²⁰ Indani ya nateh Elisa ot eda ilubu'.

Atawotawon hinan alpahan di lowang ya wadaday umalin i Moab an gumubat hinadan i Israel on innayundan inibtik nadan pohdonda.

²¹ Ta wada han naminghan an e ilubu' nadan udum an i Israel han ibbadan nate ya nangi-mangmangandan wadaday mangalin i Moab ot ibkahda nan nateh nan nilubu'an Elisa ot mamtikda. Mu hidin nida"om nan nateh nan tunggal Elisa ya alinah on timmaguh diyen nate ot inayunan tuma'dog.

Hay Namoddangan Apu Dios Hinadan Tinanud Israel

²² Hidi ta'wa an numpatulan Jehoahas hi ad Israel ya nunhiglay namalpaligat nan patul hi ad Syria an hi Hasael hinadan i Israel. ²³ Mu impatigon Apu Dios di ulena ya homo'nan dida an gapuh nan imbagana i handidan a'ammotta an da Abraham ya hi Isaac ya hi Jacob. Ta hiya nan ingganah ad uwani ya aggena inyabulut an mama"iddan naminamin.

Hay Natayan Hasael

²⁴ Indani ya nateh Hasael an patul ad Syria ot mihukkat nan imbabalenan hi Ben-Hadad an numpatul. ²⁵ Ya numpitluy nangabakan Jehoas an patul hi ad Israel i Ben-Hadad an patul hi ad Syria. Ta binanggadna i Ben-Hadad nadan bobleh ad Israel an pinloh din hi amanan hi Hasael i aman Jehoas an hi Jehoahas.

14

Hay Numpatulan Amasiah Hi Ad Judah

¹ Hidin mi'adwah tawon hi numpatulan Jehoas an imbabalen Jehoahas hi ad Israel ya i diyey numbalinan nan imbabalen Joas an hi Amasiah hi patul hi ad Judah. ² Ya hay tawonah din numbalinanah patul ya baintit lima (25). Ot mun'ap'apu hi ad Judah hi baintit hiyam (29) di tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Jehoaddin an i Jerusalem. ³ Ya manu te inatna nan umipa'amlong i Apu Dios an inyunnudnah nangat amanan hi Joas mu adi

damdama umat hi ana'na'unnud din hi apunan hi David. ⁴ Te aggena impapa"ih nadan pun-dayawandah nadan dios di udum an tatagu hinadan nun'abaktu ta innaynayun nadan tatagun mangiyeh i'nongdahdi ya gobhondan insenso.

⁵ Ya hidin nihamad ta malinggop di pun'ap'apuwana Amasiah ya impapatena nadan ap'apu an namate i din hi amana an patul an hi Joas. ⁶ Mu aggena ni'pate nadan imbabaleda te inunudna nan nibaga hinan Nitudo' an Tugun Moses an alyonay, Adi mabalin an mipapate nan ama an gapuh bahul nan imbabalena. Ya atbohadin adi mipapate nan imbabale an gapuh bahul nan hi amana. Ta nan tagun bimmahul ya hiyay mipapate.

⁷ Ya i diyen numpatulan Amasiah ya pinaten nadan tindalunay himpuluy libun (10,000) tindalun di i Edom hi nunggugubatandah nan nundotal an nungngadan hi Ahin. Ot abakona boh ad Sela ot sakupona ot hukkatanay ngadana ta ad Jokteel ta hidiyey ninaynayun hi ngadana hi ingganah ad uwani.

⁸ Indani ya hinnag Amasiah di umeh ad Israel ta eda ibagah nan patul hidi an hi Jehoas an imbabalen Jehoahas an apapun Jehu ta mundadammuda i da Amasiah ta munggugubatda.

⁹ Mu impa"el nan patul hi ad Israel an hi Jehoas di nambalna an alyonay, Hinan muyung hinadan billid an nungngadan hi Lebanon ya wahdi han napagatan an kaykayyiw an hinnagnay e mangibagah nan kayiw an sedar

hidi ta iyabulutna nan babain imbabalena ta mun'ahawadah nan imbabalen diyen napagatan an kaykayyiw. Mu himmawwang han atap an animal ot pun'igatinah diyen napagatan an kaykayyiw. ¹⁰ Ot alyona boy, Ibagayu i Amasiah an ta'on on inabakna nadan i Edom ta hiya nayya nan munlattuwig mu udu'dulnaot di pamaag ya immohnong hi bobleyu. Ta adina attaon an e mangmanganap hi adadagana ya nilagatanyun tataguh ad Judah.

¹¹ Mu hiyah diye damdama an adi donglon Amasiah. Ot ume mo da Jehoas an patul hi ad Israel hinadan tindaluna ot eda gubaton nan patul hi ad Judah an hi Amasiah hi ad Bet-Semes an ohan bobleh ad Judah. ¹² Ot abakonda nadan i Judah ta way ohah nadan tindaluda on binumtik hinadan numpunhituwanda. ¹³ Ya nan patul'e hi ad Judah an hi Amasiah an imbabalen Joas an apapun Ahasiah ya tiniliw Jehoas hi ad Bet-Semes. Ot ume da Jehoas hi ad Jerusalem ot pa"ihonda nan binattun alad hidi an mihipun hinan geyt an nungngadan hi Epraim ta ingganah nan geyt hinan dugguna ta umeh onom di gahut (600) di umpiy dinukken nan napa"ih. ¹⁴ Ot alandan namin nadan balitu' ya silber ya nadan udum an nun'abalol an wadah nan Templo ya hinan palasyu. Ot baludonday udum hinadan i Judah ot iyanamutdah ad Samaria.

¹⁵ Hanada'en udum an na'na'at hi numpatul an Jehoas ya nadan inatna ya ta'on on hay ni'gubatana i Amasiah an patul hi ad Judah ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatul an nadan napalpalog an numpatul hi ad Israel.

¹⁶ Ta hidin nateh Jehoas ot ilubu'dah ad Samaria hinan lubu'an nadan patul hi ad Israel. Ot mihukkat nan imbabalena an hi Jeroboam an numpatul.

¹⁷ Mu nan patul hi ad Judah an hi Amasiah an imbabalen Joas ya ni'tagu damdamah himpulut limay (15) tawon an nihipun hi natayan Jehoas an patul hi ad Israel. ¹⁸ Ya hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Amasiah ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an patul hi ad Judah.

Hay Natayan Amasiah

¹⁹ Hidin na'innilaan Amasiah an wadaday nunhahapit hi mamaten hiyahdi hi ad Jerusalem ya binumtik hi ad Lakis. Mu wadaday nangunud damdaman hiya hi ad Lakis ot patayondahdi. ²⁰ Ot itakkedah nan kabayu ot ibangngaddah ad Jerusalem ot eda ilubu' hinan nilubu'an di a'ammadna hidih nan boblen David.

²¹ Ot awiton nadan tataguh Asariah* an himpulut onom (16) di tawona ot pumbalinondah patulda ta nihukkat i amanan hi Amasiah. ²² Ta hiyay namangngad hinan bobleh ad Elat ot ipaphodna ta nibangngad bon sakup di ad Judah.

Hay Numpatulan Nan Bunat An Hi Jeroboam Hi Ad Israel

²³ Hi Jeroboam an imbabalen Jehoas ya numpatul hi ad Israel hidin mi'ahimpulut limay (15) tawon hi numpatulan Amasiah hi ad Judah. Ot mumpatul hi napat ta ohay (41) tawon hi ad

* **14:21** 14:21 Nan hi Asariah ya hay ohah ngadana ya hi Ussiah.

Israel an hay nunhituwana ya hi ad Samaria. ²⁴ Mu nan adi maphod di ina'inatna an inyunudnah nadan numbahulan din hi Jeroboam an imbabalen Nebat ta nangiyunnudan nadan i Israel an numbahul i Apu Dios. ²⁵ Hituwen hi Jeroboam ya hiyay namangngad hinadan sakup tuwalin di Israel an mhipun hinadan boble hi ad Lego-Hamat ta ingganah nan nunhiglay ahinan lobong. Ta nipa'annung din imbagan Apu Dios hinan propeta an hi Jonah an imbabalen Amittay an i Gat-Heper. ²⁶ Ya manu'eh binoddangan Apu Dios nadan i Israel ya tinigonan nunhiglay punligligatanda an ta'on on hanadan bokon himbut ya ma'id ahan ha e bumoddang i dida. ²⁷ Ya hay oha ya ma'id ha imbagan Apu Dios an pa'dadaggonay Israel ta hiya nan inusalnah Jeroboam ta hiyay nangihwang i dida.

²⁸ Ya hanada'en udum an na'na'at hi numpatulana ya hay inatnan namangngad hi ad Damaskus ya hi ad Hamat an sinakup ni' di Judah ya nitudo'dah nan nitud'an nadan na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Israel. ²⁹ Ot hidin nateh Jeroboam ot eda ilubu' hidih nan lubu'an di patul hi ad Israel. Ot mihukkat nan imbabalenan hi Sekariah an numpatul.

15

Hay Numpatulan Asariah Hi Ad Judah

¹ Hi Asariah an imbabalen Amasiah ya numpatul hi ad Judah hidin mi'abaintit pituy (27) tawon hi numpatulan Jeroboam hi ad Israel.

² Ya himpulut onom (16) di tawonah din numpatulana ot mun'ap'apuh nabonglet duway (52) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Hay ngadan inana ya hi Jekoliah an i Jerusalem.

³ Ya hituwen hi Asariah ya hanadan nipto' an umipa'amlong i Apu Dios di inatna an umat hi nangat amana an hi Amasiah. ⁴ Mu hay oha ya aggena impapa"ih nadan pundayawan hi udum an dios ta hiya nan innaynayun nadan tatagun e nunggohob hinadan iyappitdan insenso ya nadan udum an i'nongdahdi.

⁵ Mu waday inatnan adi maphod ta hiya nan dinusan Apu Dios i han gulid an mangal'aldan. Ot e mo umiwe i han ohan bale ta ingganaot mate. Ta na mon imbabalenan hi Jotam di numpapto' hinan palasyu ot hiyay mun'ap'apuh ad Judah.

⁶ Ya nada'en udum an ina'inat Asariah ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulanan nadan napalpalog an numpatul hi ad Judah.

⁷ Ya hidin nateh Asariah ot ilubu'dah nan nihaggon hinan lubu'an di patul hidih nan boblen David. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalenan hi Jotam.

Hay Numpatulanan Sekariah Hi Ad Israel

⁸ Hidin mi'atulumpulut waluy (38) tawon hi numpatulanan Asariah hi ad Judah ya hidiyey numpatulanan Sekariah an imbabalenan nan bunat an hi Jeroboam hi ad Israel an hay nunhituwana ya hi ad Samaria. Mu onom di bulan ya abuh han numpatulana. ⁹ Te nadan adi maphod di inat

Sekariah an inyunnudnah nadan numbahulan din hi Jeroboam an imbabalen Nebat an nangi-pangpanguluh nadan i Israel an numbahul i Apu Dios.

¹⁰ Ya wada han hi Sallum an imbabalen Jabes an nunnomnom an mamate i Sekariah ot patayonah hinangngab nadan tatagu. Ot hiyay mihukkat an numpatul. ¹¹ Ya nada'en udum an na'na'at hi numpatulan Sekariah ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Israel. ¹² Ta nipa'annung din imbagan Apu Dios i Jehu an alyonay, Mumpatuldah ad Israel nadan holagmu hi ingganah nan pitlun di apapum.

Hay Numpatulan Sallum Hi Ad Israel

¹³ Hi Sallum an imbabalen Jabes ya numbalin hi patul hi ad Israel hidin mi'atulumpulut hiyam (39) di tawon hi numpatulan Asariah hi ad Judah. Mu himbulan ya abuh han numpatulana an hay nunhituwana ya hi ad Samaria. ¹⁴ Te namaag han hi Menahem* an imbabalen Gadi an nalpuh ad Tirsah an immeh ad Samaria ot patayonah Sallum. Ot hiyay mihukkat bo damdaman numpatul. ¹⁵ Ya hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Sallum an umat hi namatayanah nan patul ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Israel.

¹⁶ Hidin nalpuwan Menahem hi ad Tirsah ya numpateda nadan i Tipsah ya nadan nunhituh nadan nun'ihaggon i diyen boble an gapu ta

* **15:14** 15:14 Hituwen hi Menahem ya opisyal di tindalu.

adida sumuku i hiya. Ot pumbughinay putun nadan numpumbutyug an binabaihdi.

Hay Numpatulan Menahem Hi Ad Israel

¹⁷ Hi Menahem an imbabalen Gadi ya numpatul hi ad Israel hidin mi'atulumpulut hiyam (39) di tawon hi numpatulan Asariah hi ad Judah. Ot mun'ap'apuh himpuluy (10) tawon an hay nunhituwana ya ad Samaria hi ad Israel. ¹⁸ Mu adi damdama maphod di ina'inatna an aggena inwalong nadan pumbahulan an impangpangulun din hi Jeroboam an nangiyunnudan nadan ibbanan i Israel an numbahul i Apu Dios.

¹⁹ Indani ya nan patul hi ad Assyria an hi Tiglat-Pileser an didah nadan tindaluna ya immeda ot gubatondah ad Israel. Mu nangdat hi Menahem hinan patulda hi tulumpulut opat di libuy (34,000) kilun silber ta mapanohda ta bumoddangda hi ihamadan di pun'ap'apuwan Menahem hi ad Israel. ²⁰ Ya hay nangalan Menahem i dadiyen silber ya nadan kakadangan hi ad Israel te impapilitnan way oha i dida on mangdatdah hinnanabongley (50) kalang an silber. Ta dadiyey nidat hinan patul hi ad Assyria ot ahida makak hidih nadan tindaluna. ²¹ Ya hanada'en udum an na'na'at hi nun'ap'apuwan Manahem ya an amin nadan inatna ya nitudodah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Israel. ²² Ot hidin nateh Menahem ot mihukkat nan imbabalenan hi Pekahiah an numpatul.

Hay Numpatulan Pekahiah Hi Ad Israel.

²³ Hi Pekahiah an imbabalen Menahem ya numpatul hi ad Israel hidin mi'anabongleh (50) tawon hi numpatulan Asariah hi ad Judah. Mu duway tawon ya abuh han numpatulana.

²⁴ Ya hidiyen hi Pekahiah ya aggena inunud hi Apu Dios te inyunnudnah nadan pumbahulan an impangpangulun din hi Jeroboam an nangiyunnudan nadan ibbanan i Israel. ²⁵ Ta nan ohan ap'apun di tindalunan hi Pekah an imbabalen Remaliah ya waday adi maphod an ninomnomnan aton hinan patul. Ta nangawit hi nabonglen (50) tindaluh ad Gilead ot eda patayon hi Pekahiah ya da Argob i Arieih hidih nan palasyun di patul hi ad Samaria. Ot hiyay mihukkat an numpatul.

²⁶ Hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Pekahiah ya an namin nadan inatna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Israel.

Hay Numpatulan Pekah Hi Ad Israel

²⁷ Hi Pekah an imbabalen Remaliah ya numpatul hi ad Israel hidin mi'anabonglet duwah (52) tawon hi numpatulan Asariah hi ad Judah. Ot mun'ap'apuh ad Israel hi baintiy (20) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Samaria.

²⁸ Mu aggena inunud hi Apu Dios te inyunnudnah nadan numbahulan Jeroboam an imbabalen Nebat an nangipangpanguluh nadan i Israel ta numbahuldan Apu Dios.

²⁹ Ya hidin numpatulan Pekah hi ad Israel di nangubatanda Tiglat-Pileser an patul hi ad Assyria hi ad Israel ot sakupondah ad Ihon ya

hi ad Abel-Bet-Maakah ya hi ad Kades ya hi ad Hasor. Ot sakuponda boh ad Gilead ya an namin nadan boblen nadan tinanud Naptali hi ad Galilee.

³⁰ Indani ya wada han hi Hosea an imbabalen Elah an nunnomnom an mamateh nan patul an hi Pekah. Ta pinatena ot hiyay mihukkat an numpatul hidin mi'abaintih (20) tawon hi numpatulan Jotam an imbabalen Asariah hi ad Judah. ³¹ Ya hanada'en udum an inat Pekah hi numpatulana ya nitudo'dah nan nitud'an nadan na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Israel.

Hay Numpatulan Jotam Hi Ad Judah

³² Hidin mi'adwah tawon hi numpatulan Pekah hi ad Israel ya i diyey numpatulan Jotam an imbabalen Asariah hi ad Judah. ³³ Ya baintit limay (25) tawonah din numpatulana. Ot mun'ap'apuh himpulut onom (16) di tawon hi ad Judah an hay nunhituwana ya ad Jerusalem. Hay ngadan inana ya hi Jerusa an imbabalen Sadok. ³⁴ Ya hi Jotam ya nipto' di pangatna ta umipa'amlong i Apu Dios an umat hi nangat amana an hi Ussiah.† ³⁵ Ya hiyay nangipaphod hinan nungngadan hi numbaktun geyt nan Templo. Mu aggena impa'aan nadan pundayawan-dah nadan dios di udum an tatagu ta innaynayun nadan tatagun e nunggohob hi insenso ya nadan udum an i'nongda i dadiye. ³⁶ Ya hanada'en udum an na'na'at hi numpatulana ya an namin nadan inatna ya nitudo'dah nan nitud'an di

† **15:34** 15:34 Hi Ussiah ya hay ohah ngadana ya hi Asariah.

na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Judah.

³⁷ Ya i diyen numpatulan Jotam ya i diyey nanghipunan Apu Dios an nannag hinan patul hi ad Syria an hi Resin ya hi Pekah an patul hi ad Israel ta eda ginubat hi ad Judah.

³⁸ Ya hidin nateh Jotam ot eda ilubu' hinan boblen David. Ot mihukkat nan imbabalena an hi Ahas an numpatul.

16

Hay Numpatulan Ahas Hi Ad Judah

¹ Hi Ahas an imbabalen Jotam ya numbalin hi patul hi ad Judah hidin mi'ahimpulut pituy (17) tawon hi numpatulan Pekah an imbabalen Remaliah hi ad Israel. ² Ya baintiy (20) tawonah din numpatulana ot mun'ap'apu hi himpulut onom (16) di tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Mu bokon nan pohdon Apu Dios di inatna an aggena inyunnud hi nangat din hi apuna an hi David. ³ Te inyunnudnah nan pangat nadan numpatul hi ad Israel. Ya inyunnudna boh nan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an pangat handidan tatagun nunhitu ni' i diyen boble an impa'aan Apu Dios hidi te ta'on on hiya ya ini'nongna nan imbabalenan lala'i ot gobhona. ⁴ Ya hay ena nunggohoban hi insenso ya hay ena nangidawatan hinadan udum an i'nongnah nadan dios di udum an tatagu ya hidih nan pundayawandah nadan nabillid ya hinadan pu'un di mun'ahagabong an kayiw.

⁵ Indani ya pamaag da Resin an patul hi ad Syria ya hi Pekah an patul hi ad Israel ya nun'u'uyyugdah nadan tindaluda ot eda li"ubon hi ad Jerusalem mu aggeda inabak hi Ahas.

⁶ Mu i diye ya binangngad Resin an patul hi ad Syria nan bobleh ad Elat. Ot pa'aanonda nadan tinanud Judah an nunhituhdi ot mihukkat nadan i Edom an e nunhituhdi ta ingganah ad uwani.

⁷ Ot honagon Ahas di e mi'hapit hinan patul hi ad Assyria an hi Tiglat-Pileser. Ta immeda ot alyonday, Apu patul, hanan patulmin hi Ahas ya alyonay ibilangmu anu hiyan baalmu. Ya daan mo anu ta boddangam te deen mumboddangda nadan patul hi ad Syria ya nan patul hi ad Israel ta gubaton da'min i Judah.

⁸ Ot ipiyen Ahas nadan inalanan silber ya bal-itu' hinan Templo ya ta'on on hanadan wahnannan kuwartun niha"adan nadan nun'abalol hinan palasyu ta idatnah nan patul hi ad Assyria.

⁹ Ot ipangulun nan patul hi ad Assyria nadan tindaluna ot eda gubaton hi ad Damaskus an boble hi ad Syria. Ya nangabakda ot patayonda nan patul hidin hi Resin ot iyeda nadan i Damaskus hinan boble hi ad Kir ot mumbalindah balud hidi.

¹⁰ Indani ot umeh Ahas hi ad Damaskus ta ena tigon hi Tiglat-Pileser an patul hi ad Assyria. Ya tinigonahdi han nat'on an punggobhan hi mi'nong ot itudo'nay a'atna ta pangitiganda ot ipiyenah nan padi an hi Uriah ta iphodna. ¹¹ Ot iyamman nan padi an hi Uriah hidiyen impiphod Ahas an punggobhan hi mi'nong an inunudnan

namin nan nibagan a'atna. Ta damunah immanamut nan patul an hi Ahas ya nalpah. ¹² Ta hidin tinigonan niphod ot idawatnay i'nongna i diyen punggobhan hi mi'nong. ¹³ Ta hidi moy ena pangi'nongan hinadan idawatnan maghob an mi'nong ya ta'on on nadan makan ya ma'inum an midawat ya inwalaghi'nahdi nan dalam di animal an mi'nong hi pi'hayyupan i Apu Dios.

¹⁴ Ta dinligna nan gombang an punggobhan hi mi'nong an niha"ad hi hangngab nan Templo ot ihukkatnahdi nan impa'apyanan punggobhan hi mi'nong. Ot iha"adnah nangappit hi huddo'nah diyen balu an punggobhan hi mi'nong.

¹⁵ Ot alyonah nan padi an hi Uriah di, Mihipun hi ad uwani ya hituwe mo an balun punggobhan hi mi'nong di pangidawatanyuh nadan maghob an mi'nong hinan mawi"it ya nan makan an midawat hinan mun'ahdom. Ya ta'on on nan iyali' an patul an makan an midawat ya nan maghob an mi'nong ya nadan animal an maghob an i'nong nadan tataguh tun ad Judah ya atbohdi nadan iyalidan makan ya ma'inum an midawat. Ya inwalaghi'yuhtu nadan dalam nadan mi'nong. Ya hana'e tuwali an gombang an punggobhan hi mi'nong ya usalo' an mi'happitan i Apu Dios ta panginnilaa' hinan pohdonah ato'. ¹⁶ Ta inunud Uriah an namin nan imbagan nan patul an hi Ahas.

¹⁷ Ya impa'aan bon Ahas nadan besin an niyuhhun hinadan pangipabunan ya ta'on on hanadan nidingding i dadiye. Ya impa'aana bo nan onngal an besin an nipabun hi bonog

nadan gombang an ing'ingoh di baka ot ipabundah nan niyamman batun ipabunan. ¹⁸ Ya impa'aana boh nan Templo nan umohnongan di patul hinan pundayawandah nan Habadun tungo. Ot dakkigana nan panton nan hogpan di patul an umeh nan Templo. Ya manu'eh inatna datuwe ya pinhodnan maphod di pi'hayyupanah nan patul hi ad Assyria.

¹⁹ Ta datuwey inat Ahas ya hanada'en udum ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at ya in'inat nadan napalpalog an patul hi ad Judah. ²⁰ Ta nateh Ahas ot ilubu'dah nan lubu'an nadan a'ammodnah nan boblen David. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalenan hi Hesekiah.

17

Hay Numpatulan Hosea Hi Ad Israel

¹ Hi Hosea an imbabalen Elah ya numbalin hi patul hi ad Israel hidin mi'ahimpulut duway (12) tawon hi numpatulan Ahas hi ad Judah. Ot mun'ap'apu hi ad Israel hi hiyam di tawon an hay nunhituwana ya hi ad Samaria. ² Ya adi maphod di inatna an adi miyunnudan hinan pohdon Apu Dios mu udu'dul an adi umat hi numbahulan nadan nihnodanan patul hi ad Israel.

³ Hidin numpatulan Hosea ya e ginubat Salmaneser an patul hi ad Assyria ot abakonah Hosea. Ta numbalin hi sakup di Assyria hi ad Israel ta atawotawon on eda mumbayad nadan i Israel hi buwisdah nan patul hi ad Assyria. ⁴ Mu indani ya numpaboddang hi Hosea hinan patul hi ad Egypt an hi So ot idinongnan mumbayad

hi buwis hinan patul hi ad Assyria. Mu hidin na'innilaan nan patul hi ad Assyria hidiyen inat Hosea ot ipatiliwna ot ipabaludna.

⁵ Ot gubaton nadan tindalun Salmaneser nadan dakol an bobleh ad Israel ot ahida e li"ubon hi ad Samaria hi tuluy tawon. ⁶ Ta hidin mi'ahiyam di tawon hi numpatulan Hosea ot ahi hogpon dadiyen tindalun Salmaneser hi ad Samaria. Ot baludonda nadan i Israel ot iyedah ad Assyria. Ta inyeday udum hi ad Halah ya nadan udum hi ad Gosan an nihaggon hinan wangwang an nungngadan hi Habor ya inyeday udum hinadan boblen di i Media.

⁷ Manu'eh na'at datuweh nadan i Israel ya din'ugdah Apu Dios an nangikak i dida hi ad Egypt hi namalpaligatan nan patuldahdi i dida. Ot eda mundayaw hinadan dios di udum an tatagu. ⁸ Te inyunnuddah nan pangiyen nadan tatagun impa'aan Apu Dios hinan boblen indatnan dida. Ya atbohdi inunudda nadan intudtudun handidan patuldah ad Israel. ⁹ Ot adida ipa'in'innila on inatda nan agge niyunundan hinan pohdon nan Dios an dayawondan tinanud Israel. Ot mangapyadah nadan pundayawandah nadan dios di udum an tatagu hinadan kikitang an boble ya ta'on on hinadan binattuy aladna an boble hi ad Israel. ¹⁰ Ot mangiha"addah nadan batun dayawonda ya nadan pusti an mangita'dog i Aserah hinadan nabillid ya hinadan pu"un di mun'ahagabong an kayiw. ¹¹ Ot dadiyey eda punggobhan hi insenso an umat hinadan uggan aton handidan tatagun nunhitu ni' i dadiyen boble an impa'aan

Apu Dios. Ta gapu i dadiyen adi maphod an ina'inatda ya impabungotdah Apu Dios. ¹² Te eda nundayaw hinadan bulul an ta'on on intugun Apu Dios an adida mundayaw hinadan dios di udum an tatagu.

¹³ Mu ta'on on athidi ya agge indinong damdaman Apu Dios an nannag hinadan baalnan propeta ta ibagadah nadan i Israel ya i Judah an idinongdan mangat hinadan adi maphod ta hanadaot an tugun Apu Dios an imbagana i handidan a'ammotta di unudonda. ¹⁴ Mu ningamut an adi unudon nadan i Israel an ma'ngohhedan umatda i handidan a'ammotta an aggeda nundinol i Apu Dios. ¹⁵ Ta inwalongda nadan tugun Apu Dios an imbagana i handidan a'ammotta hi atonda. Ot ngohayonda bo nadan pinadanan Apu Dios hi adida aton. Ta eda nundayaw hi bulul an ma'id ha hilbina ta ta'on moh on dida ya ma'id ha hilbida. Te inyunuddah nan pangat nadan tatagun numbobleh nunlini"odanda an ta'on on inalin Apu Dios hi adida aton dadiye. ¹⁶ Ta nadan i Israel ya inwalongdan namin nadan tugun Apu Dios ot mangapyadah duwan gumo' an baka ya nan pusti an mangita'dog i Aserah ta dayawonda. Ot dayawonda bo nadan bittuwon ya hi Baal. ¹⁷ Ot i'nongday imbabaedan linala'i ya binabai hi maghob an mi'nong. Ta mumbuyunda ya nun'ayakda. Ta inyal'allan nadan i Israel an nangat hinadan adi maphod an umipabungot i Apu Dios. ¹⁸ Ta nunhiglay bungotna i didan i Israel ot iyabulutnan mama"iddahdi ta ammuna nadan tinanud Judah an nabati i dida an tinanud

Israel. ¹⁹ Mu ta'on damdamah on nadan i Judah ya aggeda inun'unud nadan tugun Apu Dios ta inyunnudda boh nadan i Israel. ²⁰ Ta hiya nan din'ug Apu Dios didan namin an tinanud Israel. Te impa'abakna didah nadan binuhulda ta ingganaot ma"i'd ha nabati i dida i diyen boble.

²¹ Handih din inhiwwen Apu Dios nadan him-pulun tinanud Israel hinan pun'ap'apuwana di holag David ya pinilidah Jeroboam an imbabalen Nebat hi patulda. Mu hi Jeroboam ya impangpanguluna nadan i Israel an nangiwalong an mangun'unud i Apu Dios ot ipanguluna bo didan mangat hinan nunhigla an pumbahulan.

²² Ot inaynayun nadan i Israel an nangat i dadiyen pumbahulan an intudtudun Jeroboam.

²³ Ta ingganaot pa'aanon Apu Dios didah nan numboblayanda te hidiye tuwaliy pinadanana nadan baalnan propeta. Ta athidiy na'at hinadan i Israel an numbalindah balud hi ad Assyria ta ingganah ad uwani.

Hay E Numbobleh Ad Samaria

²⁴ Nan patul hi ad Assyria ya nun'iyenah ad Samaria ya hinadan udum an boble hi ad Israel nadan i Babilon ya i Kutah ya i Abba ya i Hamat ya i Separbaim ta diday e nunhituhdi. Ta dida moy nihukkat hinadan i Israel an numboblehdi.

²⁵ Mu datuwen nalpuh udum hi boble ya aggeda dinayaw hi Apu Dios hidin hopapnah immayandahdi. Ta hiya nan hinnag Apu Dios nadan layon ot pumpateday udum i dida.

²⁶ Ot ipa'inniladah nan patul hi ad Assyria an alyonday, Nadan tatagun inyem hi ad Samaria ya

aggeda innilay atondan mundayaw hinan Dios i diyen boble. Ta hiya nan impiyenay layon ta numpateday udum hinadan tatagu te aggeda nimpe innilay nipto' hi atondan mundayaw i hiya.

²⁷ Ot alyon nan patul hi ad Assyria di, Tigonyu ha ohah nadan padin imbalud ta'u ta pumbangngadonyuh ad Samaria. Ta itudduwana nadan tatagu hi atondan mangun'unud hinan Dios i diyen boble. ²⁸ Ot pumbangngadonda moh ad Israel di ohah nadan padin nadan i Israel. Ta immeh diyen padi ot munhituh ad Betel ot itudduwana nadan tataguh atondan mundayaw i Apu Dios.

²⁹ Mu way oha i dadiyen tatagun nat'onat'on di nalpuwanda ya innaynayundan dinayaw nadan dios an dayawonda tuwali. Te an namin nadan boblen eda nunhituwan on wadadahdi nadan pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu an iniphod tuwalin nadan i Israel. Ta nun'iyedahdi nadan iniphodan dios an dayawonda. ³⁰ Ta nada'en i Babilon ya iniphoddahdi nan dayawondan hi Sukkot-Benot. Ya nada'en i Kutah ya iniphodda bohdi nan dayawondan hi Nergal. Ya nada'en i Hamat ya iniphodda damdama nan dayawondan hi Asima. ³¹ Ya nada'en nalpuh ad Abba ya iniphodda nadan dayawondan da Nibhas i Tartak. Ya nada'en i Separbaim ya dida nan munggohob hi imba-baleda ta i'nongdah nadan dayawonda an hi Adrammelek ya hi Anammelek. ³² Manu te dayawondah Apu Dios mu wadada damdamay pinilidah nadan ibbada ta numbalindah padi ta

diday mangi'nong hinadan ipi'nongdah nadan pundayawanda i dadiyen diosda. ³³ Ya athidi nimpe an manu te dayawondah Apu Dios mu innaynayunda bon munhilbih nadan dios an dayawonda tuwalih nadan boblen nalpuwanda. ³⁴ Ta ingganah ad uwani ya nanongna nan pangiyе"eda an nadan impa'inghada tuwaliy innaynayundan aton. Ta ma"i d i dida ha nangiy-ohhah pundayawna i Apu Dios. Ta aggeda bo inunud nadan tugun ya tutudu an indat Apu Dios hinadan tinanud Jacob an nginadanana hi Israel.

³⁵ Hidin ni'happitan hi Apu Dios hinadan tinanud Israel ya alyonan diday, Adi ayu mundayaw hinan dios an dayawon di udum an tatagu. Ya adi ayu mundu"un i dida ya adi ayu munhilbin dida ya adiyu i'nongan dida. ³⁶ Te ha"on an Dios an nangikak i da'yu hi ad Egypt an gapuh nan ongal an abalina' ya mahapul an ha"on ya abuh di dayawonyu ya pundu"unanyu ya pangiyaliyanyuh nadan i'nongyu. ³⁷ Ot tigonyu ta nadan tugun'u ya tutudu' an impi-tudo"u di inaynayunyun unudon. Ta adi ayu mundayaw hinadan dios di udum an tatagu. ³⁸ Ot adiyu linglingon nadan imbaga' an ato' i da'yu ya adi ayu nimpe mundayaw hinadan dios di udum an tatagu. ³⁹ Ta ha"on an Dios di un'unudonyu ya dayawonyu ya abuh. Te ha"on ya abalina' an mangihwang i da'yuh nadan binuhulyu.

⁴⁰ Mu adida damdama donglon an onnot on nan pangiyе"eda tuwaliy innaynayundan aton.

⁴¹ Manu te dayawondah Apu Dios mu hiyah

diyen hay punhilbiyanda ya nadan bululda. Ta nadan tinanudda ya athidi bo damdamay pangatda an inyunnudda i handidan a'ammodda ta ingganah ad uwani.

18

Hay Numpatulan Hesekiah Hi Ad Judah (2 Chronicles 29:1-2; 31:1)

¹ Hi Hesekiah an imbabalen Ahas ya numbalin hi patul hi ad Judah hidin mi'atluh tawon hi numpatulan Hosea an imbabalen Elah hi ad Israel. ² Ya hay tawonah din numbalinanah patul ya baintit lima (25) ot mun'ap'apuh ad Judah hi baintit hiyam (29) di tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Abijah an imbabalen Sekariah.

³ Hi Hesekiah ya hanadan umipa'amlong i Apu Dios di inatna an umat hi nangat din hi apuna an hi David. ⁴ Te impa'aana nadan pundayawandah nadan dios di udum an tatagu ot ipapa"ihna nadan inha"addan batun dayawonda ya nadan pusti an mangita'dog i Aserah. Ot ipaguduna bo nan inapyan Moses an gombang an ulog an nginadananda hi Nehustan te inggana i diyen timpu ya numbalinon nadan i Israel hi dios ta eda munggohob hi insenso i diye.

⁵ Ta hi Apu Dios an dayawondan tinanud Israel di nundinolan Hesekiah. Ta hiya han maphod di nangatna an adi umat i handidan namangulun numpatul ya nadan nihnod i hiyan numpatul. ⁶ Te hiya ya innaynayunan nangun'unud ya nundinol i Apu Dios ya atbohadin inunudna

nadan tugun an indat Apu Dios i Moses. ⁷ Ya nanongnan wadah Apu Dios an bimmoddang i hiya ta maphod di numbalinan nadan inatna. Ya nginhena nan patul hi ad Assyria ot idinongnan mumbayad hi buwis i hiya. ⁸ Ya ginubatda nadan i Pilistia ot abakonda dida ot sakuponda nadan bobleda ta ingganah nan pogpog hi ad Gaza. Ya ta'on on nadan kikkitang an boble ya nadan binattuy aladnan boble on ginubatda.

⁹ Ya hidin mi'apat di tawon hi numpatulan Heseekiah ya i diyey mi'apituh tawon hi numpatulan Hosea hi ad Israel. Ya inhipun nan patul hi ad Assyria an hi Salmaneser an e mangubat hi ad Israel ot li''ubondah ad Samaria. ¹⁰ Ta hidin mi'atluh tawon ya hinggop nadan i Assyria hi ad Samaria ot sakuponda. Ta sinakupda hi ad Samaria hidin mi'anom di tawon hi numpatulan Heseekiah hi ad Judah an hidiyey mi'ahiyam di tawon hi numpatulan Hosea hi ad Israel. ¹¹ Ta nan patul hi ad Assyria ya inyena nadan i Israel hi ad Assyria. Ot ena punhituwon didah ad Halah ya hi ad Gosan an wah nan pingngit nan wangwang an nungngadan hi Habor ot iyenay udum hinadan bobleh ad Media.

¹² Manu'eh athidiy na'at ya gapuh agge nan-gunudan nadan i Israel i Apu Dios te imbahhoda nadan tugun Apu Dios an indatna i din baalnan hi Moses.

Hay Nangubatan Nadan I Assyria Hi Ad Judah

¹³ Hidin mi'ahimpulut opat (14) di tawon hi numpatulan Heseekiah ya ginubat nan patul hi ad Assyria an hi Sennakerib hi ad Judah ot abakondan namin nadan boblehdi an binattuy

aladna. ¹⁴ Ya hidin wahdih ad Lakis nan patul hi ad Assyria ya hinnag Heseekiah di e mi'hapit i hiya. Ta immeda ot alyonday, Apu patul, intuda' da'mih nan patulmi ta ibagami anun abulutonon numbahul i he"a. Mu daan mo bahan anu ta idinongmun mangubat i da'mi ta ta'omman ya idatna anu nadan ibagam.

Ot alyonay, O ta'omman mu mahapul an ipiyalinay himpuluy libu ta duway gahut ta lima ta han mahuluk hi godway (10,205.8) kilun silber ya hinlibu ta bainti ta han mahuluk hi godway (1,020) kilun balitu'.

¹⁵ Ot ipiyen Heseekiah nadan silber an wah nan Templo ya nadan wah nan palasyu ta idatdah nan patul hi ad Assyria. ¹⁶ Ya ta'on on nadan balitu' an niyoddah hinadan konob ya hinadan hamban nadan panton nan Templo ya nun'ipa'aana ot iddumdah nan midat hinan patul hi ad Assyria.

¹⁷ Mu indani bo ya hinnag nan patul hi ad Assyria nan nabaktun opisyal nan tindaluna ya nadan duwa bon opisyal di tindaluna an didah nadan dakkodakkol an tindaluna an im-mohnong hi ad Lakis ta eda mi'hapit hinan patul hi ad Jerusalem an hi Heseekiah. Ta immedah ad Jerusalem ot umohnongdah nan way potto' nan numbaktun lobong hidih nan way kalata an mangipluy hinan way punlaba'an.

¹⁸ Ot ipa'ayagda nan patul mu hay imme an e ni'hapit ya hi Eliakim an imbabalen Hilkieh an mumpapto' hinan palasyu ya hi Sebna an sekretalin nan patul ya hi Joah an imbabalen Asap an hiya nan mi'hapit hinan patul ya

mangipa'innilah nadan tataguh nan pohdon nan patul an ma'at.

Hay Imbagan Sennakerib Hinadan I Jerusalem

¹⁹ Alyon nan ohan opisyal di tindaluh ad Assyria i dida di, Ibagayu i Heseekiah an alyon nan patulmi hi ad Assyria di, Undan nganne anuy pundinolam hi bumoddang i da'yu? ²⁰ Te undan hay innilam anu ya abalinanyun mangubat i da'mi? Ta alyom hi innilayuy atonyun mangubat i da'mi mu umman anu manuy hapitom. Te undan nganne anu nimpey pundinolam hi bumoddang i da'yu ta ngohayom nan patulmi. ²¹ Nomnommony an mundinol ayu'e anuh nan patul hi ad Egypt ya immannung an mahmo' ayu te paddungnay inhu"udyu ha katlubung an hi kittang ya naphal ta mitbong hi ta'leyu. Te athinay aton nan patulda hi kumpulan mangidinol i hiya.

²² Bokon'e ya alina hi mundinol ayuh nan Dios an dayawonyu. Mu undan bokon bo hi Heseekiah di numpama"ih nadan pundayawanyu ya nadan pangidawatanyu hi i'nongyu. Ot ahina alyon i da'yun i Judah di, Mahapul an hidih nan awadan nan punggobhan hi mi'nong hi ad Jerusalem ya abuh di eyu pundayawan.

²³ Ot alyon bon diyen opisyal di, Aga ta munhahapit ta'u ta ta'omman ya indattan da'yu hi duway libuh (2,000) kabayu hi'on waha amungonyu hi duway libun (2,000) titindaluyun nanginnilan muntakkeh kabayu ta munggugubat ta'u. ²⁴ Mu ta'on mahna hi'on da'yu boddangan hinadan i Egypt ta idattan da'yuh kalesa ya

titindalu an nungkakabayu ya ay adi ayu poo damdama pa'a"abak hinan ta'on on na'adda"ul an opisyal di tindalumi an i Assyria. ²⁵ Ya undan namaaggot umali amin mangubat i da'yu hi'on bokon hi Apu Dios di nannag i da'mi. Umman hiyay nangibaga hi umali ami ta dadagonmih tuwen bobleyu.

²⁶ Ya alyon nadan hinnag Hesekiah an hi Eliakim an imbabalen Hilkiah ya hi Sebna ya hi Joah i diyen opisyal di, Ihapitmu bahan hi hapit di i Aram ot ma'awatanmi. Ta adim ihapit hinan hapitmi an Hebrew* ta wan adi ma'awatan nadan ibbamin wahnannan binattun alad.

²⁷ Mu alyon diyen opisyal di, Nan patulmi ya pohdonan an namin ayu ya donglonyuh tuwe an bokon nan patulyu ya abuh di pangibagana. Te adi ayu'e anu sumukun hiya ya li"ubonmih tuwen bobleyu. Ta lo'tat ya adi ayu pa"itpol hi in-agangyu ya inuwohyu ta anonyu ya inumonyuy lugityu.

²⁸ Ot itkuknaot an inhapitnah Hebrew an alyonay, Donglonyuh tuwen imbagan nan ongal di abalinana an patulmih ad Assyria ²⁹ an alyonay, Hanat adi ayu mihapitan hinan layah an ibagabagan Hesekiah te ma"id aya ha abalinanan mangihwang i da'yu. ³⁰ Ya adi ayu bo mihapitan hinan alyonay, Mundinol ta'u i Apu Dios ta hiyay mangihwang i dita'u. Ot adi mabalin an abakon dita'uh nadan i Assyria ta sakupondah tuwen boble ta'u.

* **18:26** 18:26 Nan Hebrew ya hidiyey pangalin nan bokon Judyu hinadan tinanud Israel.

³¹ Ot hanat bokon nimpe hi Heseekiah di dongdonglonyu ta unudonyuot nan ibagan nan patulmi. Ta sumuku ayun hiya ta iyabulutnan munnanong ayu ni' ituwen numboblanyu. Ta nanongnan da'yuy mangan hinadan bunggan di intanomyu. Ya minaynayun bo an humagub ayu hinadan obobyu ³² ta inggana anuh on umalin mangawit i da'yu. Ta iye da'yu i han boble an umat damdamah tun bobleyu an dakol di makan ya ma'inum ya bungbunga"an an umat hi greyp an ma'apyah ma'inum ya olibo an ma'apyah lana ya danum di iyukan. Ot hanat hay iphodanyuy piliyonyu ta bokon hay atayanyu.

Ta adi ayu anu nimpe mihapitan hinan ibagabagan Heseekiah an alyonay hi Apu Dios anuy mangihwang i da'yu. ³³ Te hay immannung ya ma"i'd ha ohah boble hinadan ginubatmi hi inihwang nadan diosda ta agge dinadag nan patulmi. ³⁴ An umat hi nangubatanmi hi ad Hamat ya hi ad Arpad ya hi ad Separbaim ya hi ad Hena ya hi ad Ibbah. Ya ta'on on hi ad Samaria ya daan ta inihwang nadan diosda dida hidin nangubatanmi i dida? ³⁵ Ta ma"i'd ha ta'on hi oha hinadan dios i dadiyen boble hi nangihwang hi boblenah din nangubatanmi nimpe i dida. Ot undan hi Apu Dios e ihya ya abalinana an mangihwang hitun ad Jerusalem hinan aton nan patulmi.

³⁶ Mu ta'on on athidiy nangnangallin diyen opisyal di i Assyria ya namaaggot dindinnongan nadan tatagu an aggeda himhimmapi'te hidiyey imbagan nan patul an hi Heseekiah hi atonda.

³⁷ Ta dadiyen hinnag Heseekiah an hi Eliakim

an mumpapto' hinan palasyu ya hi Sebna an sekretalin nan patul ya hi Joah an mi'hapit hinan patul ya mangipa'innilah nadan tataguh nan pohdon nan patul an ma'at ya nunhiglay umukayunganda ta nunhetheday lubungda ot mumbangngaddah awadan Heseekiah. Ot ibagadan hiya nan imbagabagan diyen opisyal di tindalun nadan i Assyria.

19

Hay Nihwangan Nadan I Jerusalem (Isaiah 37:1-7)

¹ Hidin dingngol Heseekiah nan imbagadan hiya ya nunnaud di umukayungana ta nunhethet-nay lubungna. Ot munlubung hi langgut ot umeh nan Templo. ² Ot honagonah Eliakim an mumpapto' hinan palasyu ya nan sekretalina an hi Sebna ya nadan ap'apun di padi an numpunlubungdah langgut ta eda mi'hapit hinan propeta an hi Isaiah an imbabalen Amos. ³ Ta immeda ot alyondan Isaiah di, Ad uwani ya algon di umukayungan ya ibabainan ya adusaan. Te umat ta'u tayya i ha babain nadatngan di pun'ayyamana mu ma'id attog ha bikahnan mangipabudduh hinan golang. ⁴ Mu alinaot bahan ya dingngol Apu Dios nan inali'alin nan opisyal di tindalu an hinnag nan patul hi ad Assyria te nunhiglay namihulnah nan wadawada an Dios ta dusaona. Ot daan mo bahan ta mundasal'a i Apu Dios ta boddangan dita'un nabati.

⁵ Ta hidin imbagada i Isaiah nan inalin Heseekiah ⁶ ot alyonay, Eyu ibagah nan patul an alyon

Apu Dios di, Adi'a minomnoman hinan imbagan nadan baal nan patul hi ad Assyria an namihulna i ha'on an Dios. ⁷ Nomnomnomom an a'ula' hidiyen patul hi ad Assyria ta waday ipa'innilada i hiya an malpuh bobleda ta umanamut hi ad Assyria ya impapate'.

⁸ Indani ya dingngol nan opisyal di tindaluh ad Assyria an tinaynan nan patulda hi ad Lakis ot unudonda ya inakhupanda didah ad Libnah an mi'gubatdah nadan tataguhdi. ⁹ Ya i diye ya waday nangibaga hinan patul hi ad Assyria an impangulun nan i Kus an patul hi ad Egypt an hi Tirakah nadan tindaluna ta gubatonda dida. Mu agge ni' nakak ya intuda'nay mangiyeh nan tudo'nah nan patul an hi Hesekiah. ¹⁰ An hay intudo'nahdi ya alyonay, Adi'a mundinol hinan layah an ibagan nan Dios an dayawom an ta'on on alyonay, Adi mabalin hi sakupon nan patul hi ad Assyria tun ad Jerusalem. ¹¹ Nomnomnomom nadan dingngodingngolmu an nanganangatmi an napalpalog an numpatul hi ad Assyria hinadan boble an ginubatmi an nunhiglay nanadagmi an ma'id ha binatang. Ot undan da'yu'e ihya ya mihwang ayu? ¹² Ot tee bahan an dinadag di a'ammodmih ad Gosan ya hi ad Haran ya hi ad Resep ot pumptateda nadan tataguh ad Eden an wah ad Tel Assar ya daan ta imbalih nadan dios dadiyen bobleda. ¹³ Ya undan lininglingmu nan na'at hinadan patulda ad Hamat ya hi ad Arpad ya hi ad Separbaim ya

hi ad Hena ya ta'on on nan patuldah ad Ibbah?*

An daan ta matagudah ad uwani?

Hay Dasal Heseekiah

¹⁴ Ta inalan Heseekiah hidiyen tudo' ot ba-haona. Ot iyenah nan Templo ot bitbitonahdi hinan pundayawanda i Apu Dios. ¹⁵ Ot mundasal an alyonay, He"a Apu Dios an dayawonmin tinanud Israel an Ap'apu an wah nan uhhun nan numbattanan tudan kerubim ya he"ay niyukodan di an namin an pun'ap'apuwat hitun luta. Te he"a tuwaliy nunlumuh tun luta ya ad lagud. ¹⁶ Hanat tigom bahan tun ma'ma'at i da'mi ta nomnomnomom nan hinapihapit Sennakerib an pungngohena i he"a an wadawada an Dios.

¹⁷ Manu te immannung paman an dakol di boble an dinadag nadan napalpalog an patuldah ad Assyria. ¹⁸ Ot pumpu'ulanday dios dadiyen boble te onda tuwali kayiw ya batu ya abuh an inyamman di tagu. ¹⁹ Mu he"a Apu Dios di pumpaboddanganmi ta ihwang da'mi bahan i dadiyen i Assyria. Ta wan innilaon di atagutaguh abobbobleh tun luta an he"a ya ammuna nan Dios an madayaw.

*Hay Impa'innilan Isaiah An Pangihwangan
Apu Dios Hinadan I Judah
(Isaiah 37:21-38)*

²⁰ Ot honagon nan imbabalen Amos an hi Isaiah di e mangibaga i Heseekiah hinan impa'innilan Apu Dios an alyonay, Hi Apu Dios

* **19:13** 19:13 Hay awadan datuwen boble ya hi ad Mesopotamia an Iraq di ngadanah ad uwani.

an dayawon ta'u an tinanud Israel ya alyonay dinggolna nan dasalmu an gapuh nan inat nan patul hi ad Assyria an hi Sennakerib. ²¹ Ta hiya nan alyonay,

Da'yun tatagu hi ad Jerusalem ya ahiyu pihulon ya ngihngihilan hi Sennakerib.

Ya munwigwigiwig ayuh paniganyuh buntikana.

²² Te ma"id ha udum hi pinihupihulna hi'on bokon ha"on an nahamad an Dios an dayawonyun tinanud Israel.

²³ Te hinnagna dadiyen opisyalna ta nunhiglay nangnangallidan ha"on an Dios.

Ot ilattuwagda an alyonday,

Undan aggeyu innila an ta'on on nadan billid on nuntikid nadan dakol an kalesami ta ta'on on nadan na'taggen billid an nungngadan hi Lebanon on tinikidmi.

Ya nunlongohmi nadan dudduken kayiw an sedar ya nadan mun'aphod an saypres hidi.

Ya ta'on on nan gawwan nan ni'iddawwin muyung on dinatnganmi.

²⁴ Ya dakol di kinana"utanmih bubun hi-nadan boblen inaba'abakmi ta dadiyey imminu'inumanmi.

Ya gapu boh dinakol di tindalumi ya nun'atdu' nadan wa"el hi ad Egypt an gapuh gatinmi.

²⁵ Mu hay nambal Apu Dios i diyen lattuwag Sennakerib ya alyonay,

Undan aggem innila an ha"on an Dios ya ninom-nom'u tuwalih din nadne danaen na'na'at.

Mu ad uwani ot ahi' iyabulut an ma'at.

Ta hiya nan numpa"ihyu nadan boble ta nun'itapu"ul nadan nagudun binattun al-adda.

26 Te ma'id ha abalinanda ta nalakah nangabakanyu i dida.

Te umatda attog hinan babbalu an holo' onu nadan holo' an himmangoh hinan atop ta pinumtang'e on naklingda.

27 Mu undan aggem innila Sennakerib an ha'on an Dios ya innila' an namin nadan ato'atom ya pangapangayam.

Ya innila' bon nunhiglay bungotmu i ha'on.

28 Ta gapu i diyen bungotmu i ha'on ya nan punlattuwasgam ya paddungnay tabikawa' di olongmu ya binungut'uy to'om ta ay'a kabayu.

Ta paddungnay guyudon da'a ta iyanamut da'ah bobleyu.

29 Ot he"a Heseekiah ya hituwey pangimatunam an ipapto"u tun bobleyu.

Te ad uwanin tawon ya hay itanudyu ya nadan ibungan nadan namaaggot humangoh hinan luta.

Ya athidi boy itanudyuh nan mihnod an tawon.

Mu nan mi'atluh tawon ya muntanom ayu mo ta nan apitonyu an bungan di itanomyuy itanudyu.

30 Ot nadan mabati i da'yu an i Judah ya munnanongdah tun bobleyu ta munholagda.

31 Te ha'on an ongal di abalinana an Dios ya ipa'annung'uh tuwe.

Ot adi mibahhon wadaday mabati i da'yuh tun ad Jerusalem.

³² Ta hiyah tuwey imbagan Apu Dios hi ma'at hinan patul hi ad Assyria an alyonay, Adi mabalin an hogponda tun ad Jerusalem ya adi bo mabalin an oladonday panada ta umalihtu. Ya adi mabalin hi mihaggondahtu nadan nunhahapiyo. Ya adi bo mabalin an waha muntabab hitun nunlini"odan tun binattun aladyu ta pumpattukandan bumahhel an mangubat i da'yuh tun ad Jerusalem. ³³ Ot nan inwan diyen patul an immali ya hidi boy awona hi pumbangadanah bobleda. Ta adi nimpe mabalin an hunggop ituwen boble. Ha"on an Dios di mangalin tuwe. ³⁴ Te ibaliw'uh tuwen boble ta adayawa' ya ta mipa'annung din imbaga' hidin baal'u an hi David.

³⁵ Ya i diyen nahdom ya imme han anghel Apu Dios hinan nungkampuwan nadan i Assyria ot patayonay hinggahut ta nawalut limay libu (185,000) an tindalu. Ta hidin nabiggat ya inoy an awagillang di titindalun nun'a'atehdih nan nungkampuwanda. ³⁶ Ot makak mo da Sennakerib an didah nadan nabati an tindaluna ot ibangngaddah bobleda hi ad Ninibeh.

³⁷ Ya i han ohan algo ya immeh Sennakerib hinan templon nan diosna an hi Nisrok. Ya hidin mundaydayaw hidi ya niyunudda nan duwan imbabalena an da Adrammelek i Sareser ot patayondah nan ispada ot bumtikdah ad Ararat. Ot mihukkat nan imbabalena an hi Esarhaddon an numpatul.

20

Hay Nundogohan Nan Patul An Hi Heseekiah (Isaiah 38:1-8,21-22; 2 Chronicles 32:24-26)

¹ Indani ya nundogoh hi Heseekiah ta ay mate. Ot ume nan propeta an hi Isaiah an imbabalen Amos ot alyonay, Alyon Apu Dios di ipanuhmu anun namin tun nunhituwam ta midadaan te ma"i'd ha namnamaom hi em pumhodan.

² Ya pamaaggot munligguh Heseekiah hinan way dingding ot mundasal ³ an alyonay, He"a Apu Dios ya innilam hi'on nganney nunhilbiya'. Ot inat'u attog di abalina' an nangun'unud hinadan pohdom.

Ta ona inat hidi ya nunnaud an adi mit-pol di kogana. ⁴ Yaden limmah'un moh Isaiah. Mu hidin wah nan gawwan nan lita"angan nan palasyu ya inalin Apu Dios i hiyay, ⁵ Mumbangngad'ah awadan Heseekiah an mangipangpanguluh nadan tatagu' ya inalim di, Hi Apu Dios an dinyaw din hi apum an hi David ya dingngolnay dasalmu ya tinigonay limmuwaam. Ot nomnomnomom an ipaphod da'a i naen dogohmu. Ot mala"uh di tuluy algo ya mabalin mohpe an e'a mundayaw i hiya hinan Templo. ⁶ Ya udmama anuy pi'taguwam hi himpulut limay (15) tawon. Ya ihwang da'a ya ibaliwna tun boble ta'u ta adi gubaton nan patul hi ad Assyria ta adayawana ya ta mipa'annung din imbaganah din baalna an hi David.

⁷ Ot ibagan Isaiah hinadan baal nan patul an hi Heseekiah ta bo'bo'onda dohah nan fig ya inda'opdah nan poghana ta wan mapoyanan.

⁸ Ot mahmahan Heseekiah an alyonay, Nganne ha panginnilaa' an pumhoda' ta mala''uh ha tuluy algo ya mabalin an eya' mundayaw hinan Templo.

⁹ Ya inalin Isaiah di, Hay panginnilaam an pa'annungon Apu Dios nan imbagana ya nan a''o. Ot mumpili'a hi pohdom an aton nan a''o hi'on tumikid hinan agdan onu ihunodnah himpuluy (10) gattin.

¹⁰ Ya alyon Heseekiah di, Pohdo' di udot an ihunodna te nalaklakan tumikid hinan agdan.

¹¹ Ot mundasal hi Isaiah ya impahunod Apu Dios nan a''o hi himpuluy (10) pala'ad nan agdan an iniphod din patul an hi Ahas.

¹² Hidin dingngol nan patul hi ad Babilon an hi Merodak-Baladan an imbalalen Baladan an nundogoh hi Heseekiah ot pumhod ya impiyenay tudo'na ya regalona i hiya. ¹³ Ot apngaon Heseekiah dadiyen hinnag nan patul hi ad Babilon ot ipatigonan namin i dida nadan nun'abalol an odona an umat hi silber ya balitu' ya ta'on on nadan nabanglu an mangipaphod hi tamtam di makan ya nan mapmaphod an lanan di olibo. Ot ena bo ipatigon dida nadan almasdan e mi'gubat. Ta ma''id ha aggena e impatigon didah nadan wahdih nan palasyuna ya an namin nadan kinadangyan nan pun'ap'apuwana.

¹⁴ Indani ot ume nan propeta an hi Isaiah hi awadan Heseekiah ot alyonay, Danay nalpuwan dadiyen tatagu ya nganney imbagada i he''a?

Ya alyon Heseekiah di, Nalpudah di dayyah ad Babilon.

¹⁵ Ot alyon nan propeta di, Nganney tinigodah nan palasyu?

Ya alyon nan patul di, Tinigodan naminamin te ma"id ha agge' impatigon dida.

¹⁶ Ot alyon Isaiah i Heseekiah di, Donglom hituwen imbagan Apu Dios ¹⁷ an alyonay, Nom-nomnomom an udum hi algo ya an namin nadan inamu'amung handidan a'ammommu an wadah nan palasyu ya ta'on on hanadan inamungmu ya iye"edah ad Babilon ta ma"id ha mabati. Hiyah tuwey inalin Apu Dios. ¹⁸ Ya miyeday udum hinadan tinanudmuh ad Babilon ta mumbalindah yunok* ta munhilbidah nan palasyun nan patul hidi.

¹⁹ Ya hay nambal Heseekiah ya alyonay, Maphod hinaen impa'innilam i ha"on an nalpun Apu Dios.

Te hay wah nomnom Heseekiah ya malinggop di pun'ap'apuwana i diyen amataguna.

²⁰ Nada'en udum an na'na'at hi numpatulan Heseekiah ya nadan ina'inatna an umat hi nangiyammaanah nan puhung ot uhukonay dal-lom nan luta ta awon di liting an umeh ad Jerusalem ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Judah. ²¹ Ya hidin nateh Heseekiah ot mihukkat an numpatul nan imbabalenan hi Manasseh.

21

Hay Numpatulan Manasseh Hi Ad Judah

* **20:18** 20:18 Nan yunok ya hidiye nan eunuch hi English an hay ibalinana ya nakapun ta munhilbih nan palasyu.

¹ Hi Manasseh ya himpulut duway (12) tawonah din numpatulanah ad Judah. Ot mun'ap'apu hi nabonglet limay (55) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Hepsibah. ² Mu hanadan pumbahulan i Apu Dios di ina'inatna an inyun-nudnah nadan nunhiglan umipabungot i hiya an pangat handidan impa'aan Apu Dios an nunhitu i diyen numboblayanda an tinanud Israel. ³ Ta impaphodna bo nadan impapa"ih amanan hi Hesechiah an pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu. Ot ipiyamma bo nadan pun'onngan i Baal ot ipata'dogna han pusti an mangita'dog i Aserah ta inyunnudnah nadan ina'inat din patul hi ad Israel an hi Ahab. Ya ta'on on nadan bittuwon hi ad lagud on nundu"unana ya dinayawna. ⁴ Ya ta'on on hidih nan way Templon Apu Dios on wadaday impiyamman Manasseh hi nat'on an pun'onngan an ta'on on inalin Apu Dios di hiya ya abuh di dayawondah ad Jerusalem. ⁵ Ot mumpa'apya boh nan duwan lita"angan nan Templon Apu Dios hi dakol an pun'onnganda hinadan dakkodakkol an bittuwon hi ad lagud. ⁶ Ya ta'on mo ahan on nan imbalenenan lala'i ya ini'nongna hi maghob an mi'nong i Molek an dios di udum an tatagu. Ya ma"id ha aggena inat hinadan adi pohdon Apu Dios ta e numpabuyun ya numpabaki ya dakol nan udum an inatna. Ta hiya nan nunhiglay bungot Apu Dios i hiya an gapu i dadiyen adi maphod an ina'inatna.

⁷ Ot alana bo nan iniphodnan pusti an mangita'dog i Aserah ot ena iha"ad hinan Templo.

Yaden hay inalin Apu Dios i din hi David ya nan imbabalenan hi Solomon ya alyonay, Hi an namin tudan bobleyun tinanud Israel ya hitun ad Jerusalem di pinili' hi iphodan nan Templo ta pundayawanyun ha'on hi inggana. ⁸ Ya hi'on inaynayunyu an unudon nadan tugun'u an indat'u i din hi Moses ya adi' iyabulut an pa'aanon da'yu ituwen boble an indat'u i handidan a'ammodyu. ⁹ Mu hay inunud nadan tatagu ya bokon hi Apu Dios te hi Manasseh an nangipangulu i dida hinadan pumbahulan. Ta inyal'aladan nangat hinadan adi maphod mu hay nangat handidan dinadag Apu Dios an nunhitsu ni' i diyen numboblayandan tinanud Israel.

¹⁰ Ta hiya nan imbagan Apu Dios hinadan baalnan propeta an alyonay, ¹¹ Nunhiglay numbahulan nan patul hi ad Judah an hi Manasseh te nunhiglan umipabungot i ha'on an Dios nadan ina'inatna an inyal'alanay numbahulana mu hanadan tinanud Amor an namangulun nunhituhdi. Ot ipanguluna nadan ibbanan i Judah ta nundayawdah nadan bulul. ¹² Ta hiya nan alyo' an Dios di dadago' hi ad Jerusalem ya an namin nadan bobleh ad Judah ta manongngo'day tatagun mangngol hi a'atana. ¹³ Te dadago' hi ad Jerusalem an umat hi nangat'uh ad Samaria ya umat boh nan inat'uh nadan holag Ahab. Ta ma'ido' nadan tataguh ad Jerusalem ta ay mapu'nahan ha duyu ot miha"ub. ¹⁴ Ya ta'on on nadan oh'ohhan mabatih nadan tatagu' ya inganuy'u dida ta alan nadan binuhulda dida ya ni'yalada nadan gina'uda. ¹⁵ Te nihipun hi nakakan handidan a'ammoddah ad Egypt ta

ingganah ad uwani ya impabohbohola' i dida an gapu nimpeh nadan adi maphod an ato'atonda.

¹⁶ Ya dakkodakkol di impapaten Manasseh an ma'id attog ha bahulda. Ya namamay numbahulana i Apu Dios hi nangipangpanguluwanah nadan ibbanan i Judah an nangat hi pumbahulan.

¹⁷ Hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Manasseh ya an namin nadan inatna ya ta'on on hanadan numbahbahulana ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Judah.

¹⁸ Ya hidin nateh Manasseh ot ilubu'dah nan garden Ussa hinan way palasyu. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalenan hi Amon.

Hay Numpatulan Amon

¹⁹ Hi Amon ya baintit duway (22) tawonah din numbalinanah patul. Ot mun'ap'apu hi ad Judah hi duway tawon ya abuh an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Mesullemet an imbabalen Harus an i Jotbah.

²⁰ Ya nadan adi maphod di ina'inatna an umat i din hi amana an hi Manasseh. ²¹ Ta inyunudnah nan a'at nimpen din hi amana ta hay dinayawna ya nundu'unana ya hanadan bulul. ²² Ta din'ugnah Apu Dios an dinayaw handidan a'ammodna te aggena inun'unud nadan tuguna.

²³ Ta lo'tat mo ahan ya hinahapit nadan ap'apu an munhilbi i hiya di atondan mamaten hiya ot patayondah Amon hinan palasyuna. ²⁴ Mu

pinaten damdaman nadan i Judah dadiyen namaten hiya. Ot pumbalinonda nan imbabalenan hi Josiah hi patul.

²⁵ Hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Amon ya an namin nadan inatna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Judah. ²⁶ Ta hidin nate ot ilubu'dah nan lubu'an hidih nan garden Ussa. Ot mihukkat nimpe nan imbabalena an hi Josiah an numpatul.

22

Hay Numpatulan Josiah Hi Ad Judah

¹ Hi Josiah ya waluy tawonah din numbali-nanah patul ot mun'ap'apuh ad Judah hi tulumpulut ohay (31) tawon an hay nunhituwana ya ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Jedidah an imbabalen Adayah an nunhitudah ad Boskat hidih ad Judah. ² Ya umipa'amlong i Apu Dios nadan ina'inatna an inyunnudnah nangat din hi apuna an hi David te hanadan nipto' an pangat di ina'inatna.

³ Ta hidin mi'ahimpulut waluh (18) tawon hi numpatulana ya hinnagna nan sekretalina an hi Sapan an imbabalen Asaliah an apapun Mesullam ta umeh nan Templo. Ya hay imbagana i hiya ya alyonay, ⁴ Em ibagah nan nabaktun padi an hi Hilkihah ta bilangona ya indadaana nadan pihhu an inamung nadan mungguwalyah nan panton nan Templo ⁵ ya indatnah nadan niyukodan nadan mipaphod hinan Templo. Ta ipabo'ladah nadan ⁶ kalpentero

ya nadan mumpahok hi batu ya muntuping. Ya inggattangdah kayiw ya nadan nahabatan an batu an mahapul hi ipaphodan nan Templo. ⁷ Ya adi mahapul an itudo'da nadan midat an pihhu i dida te maphod di atonda.

⁸ Ya hidin wahdi nan sekretalin nan patul an hi Sapan hinan Templo ya alyon nan nabaktun padi an hi Hilkiah i hiyay, Hinama"u nan Nitudo' an Tugun hinan Templo. Ot idatna i Sapan ot bahaona.

⁹ Ot umeh Sapan hi awadan nan patul ot alyonay, Inalan nadan ap'apun munhilbin he"a nan pihhun na'amung hinan Templon Apu Dios ot iyukodda hinadan mumpapto' hinadan mata-muwan hinan Templo. ¹⁰ Ya wahtu han naludun an natud'an an indat Hilkiah. Ot ibahan Sapan dohah nan nitudo' i diyen naludun hinan patul.

¹¹ Ya hidin dingngol Josiah nadan nibaga hinan Nitudo' an Tugun ya umukayungan ta hinethet-nay lubangna. ¹² Ot ipa'ayagna nan padi an hi Hilkiah ya hi Ahikam an imbabalen Sapan ya hi Akbor an imbabalen Mikayah ya nan sekretali an hi Sapan ya nan munhilbin hiya an hi Asayah. ¹³ Ot alyonan diday, Ume ayu ta eyu mahmahan i Apu Dios nan a'at tuwen nahama' an Nitudo' an Tugun ya hi'on nganney ma'at i dita'un tatagun nabatih tun ad Judah ya hi ad Israel. Te nunhigla tayyay bungot Apu Dios i dita'u an gapuh agge nangun'unudan handidan a'ammod ta'u hinadan tuguna an nitudo' ituwe.

¹⁴ Ot ume da Hilkiah ya hi Ahikam ya hi Akbor ya hi Sapan ya hi Asayah ot eda mi'hapit hinan babain propeta an hi Huldah an ahawan nan

mumpapto' hinadan lubung hinan Templo an hi Sallum an imbabalen Tikbah. Hi Tikbah ya imbabalen Harhas. Hay nunhituwan da Huldah ya hinan balu an boblehdi ad Jerusalem. ¹⁵ Ot alyon Huldah i diday, Eyu ibagah nan nannag i da'yuh tuwen alyon nan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ¹⁶ an alyonay, Nomnomnomonyu an dadago' hituwen boble ya nadan tatagu an nunhituhtu. Ta mipa'annung an namin datuwen nibaga ituwen Nitudo' an Tugun an binahan nan patul hitun ad Judah. ¹⁷ Te din'uga' an Dios i da'yu ot e ayu munggohob hi insenso hinadan dios di udum an tatagu. Ta nunhiglay bungot'u i da'yu an gapuh nadan inyammayu ot dadiyey dayawonyu. Ta hiya nan ipahda' di bungot'u i da'yu an ma'id ha mabalin hi mangipagol i diyen ato' i da'yu.

¹⁸ Ya alyon bon Huldah di, Ibagayuh nan patul hi ad Judah an nannag i da'yu an alyonyuy, Hiyah tuwey inalin Apu Dios hinan dingngolmu an tuguna ¹⁹ an alyonay, Gapu ta minomno-man'ah din dingngolmu nadan nibagah nan Nitudo' an Tugun an panadag'u ituwen boble ya da'yun tatagu ta mama'id ayu ya numpada"ul'a ot punhethetmuy lubungmu ot kunga'a an mumpahpahmo' ya dingngol da'an ha'on. Ha'on an Dios di mangalin tuwe. ²⁰ Ot nomnomnomom an gapu i naen inatmu ya adi' ni' dadagon tun bobleyu ta ingganah atayam ta wan malinggop hi ilubu'am. Ta adim tigon di ato' an manadag ituwen boble ya da'yun nunhituhtu.

Ta numbangngadda ot ibagadah nan patul dadiyen imbagan nan propeta.

23

Hay Inat Josiah Hinan Nahama' An Nitud'an Nadan Tugun

¹ Ot ipa'ayag nan patul an hi Josiah an namin nadan ap'apun munhilbin hiya hi ad Jerusalem ya hi an namin hi ad Judah. ² Ot umedah nan Templo an in'uyugdan namin nadan tataguh ad Jerusalem ya an namin hi ad Judah an nun'awotwot ya kakadangyan ya ta'on on nadan padi ya nadan propeta. Ta na'amungda ot olto'olton nan patul an nangibaha hinadan nibaga hinan Nitudo' an Tugun an hinama'dah nan Templo. ³ Ot e tuma'dog hinan way tu"ud hinan Templo an umohnongan di patul ot ibagana i Apu Dios an atonday abalinandan mangun'unud hinadan nitudo' an tuguna. Ya ta'on on nadan tatagu ya athidi boy imbagada an ihamaddan unudon dadiyen tugun.

⁴ Ot ibagan Josiah hinan nabaktun padi an hi Hilkiah ya hinadan padin bumodboddang i hiya ya nadan guwalyah nan panton di Templo ta ipalah'undan namin nadan inusaldah nundayawandan Baal ya hi Aserah ya hinadan bittuwon. Ot eda pu'ulan dadiyeh nan way wa"el an nungngadan hi Kidron an nibata"an hi ad Jerusalem. Ot alanda nan dapul dadiye ot iyedah ad Betel. ⁵ Ot ipa'aana bo nadan padin pinilin nadan namangulun numpatul an mangidawat hinadan maghob an insenso hinadan dios di udum an tatagu an umat i Baal ya nan algo ya nan bulan ya nadan bittuwon hidih nadan pundayawan hi ad Jerusalem ya hinadan

udum an bobleh ad Judah. ⁶ Ot aanonda bo nan pustin mangita'dog i Aserah an wah nan Templon Apu Dios ot iyedah nan way wa"el an nungngadan hi Kidron an nibata"an hi ad Jerusalem ot gobhondahdi. Ot guduwonda nan ulingna ot ahida e pun'ihabuwig hinan lubu'an di tatagu. ⁷ Ot ipapa"ihna bo nadan iha"adan nadan linala'in mumpabpabbayad hi adolda an hidi boy pun'abolan nadan binabaih nadan usalonda hi pundayawanda i Aserah hidih nan Templon Apu Dios.

⁸ Ot ipapa"ihnan namin nadan pundayawandah nadan dios di udum an tatagu hi ad Geba ta ingganah ad Beerseba. An i dadiyey e nangidawatan nadan padi hinadan maghob an insenso. Ya atbohadin impapa"ihna nadan pundayawandah nadan dios di udum an tataguh nadan way geyt an umat hinan hawwangon an geyt an nungngadan hi Joshua an hiya nan gobelnador ni' hi ad Jerusalem. Hidiyen geyt ya wah nangappit hi iniggid hi'onta hunggop hinan boble. Ot pumbangngadonah ad Jerusalem an namin nadan padi an mabalin an middum an munhilbin Apu Dios an nunhituh nadan udum an bobleh ad Judah. ⁹ Mu gapu ta nunhilbi ni' datuwen padi hinadan pundayawandah nadan dios di udum an tatagu ya adi mabalin an dida boy munhilbih nan punggobhan hi mi'nong i Apu Dios hi ad Jerusalem. Mu inyabulutnan mi"andah nadan ibbadan padi an munhilbih nan Templo hinadan tinapay an agge nadduman hi yist.

¹⁰ Ya impapa"ih bon Josiah nan ma'alih Topet

an punggobhan hi mi'nong an wahdih nan nundotal an nungngadan hi Ben-Hinnom. Ta ma'id mo ha mangiye hi imbabalenahdi ta ena gobhon ta mi'nong i Molek. ¹¹ Ya impa'aana boh nan way hogpan hinan Templo nadan kabayu an mungguyud hinadan kalesa an niyukod hinan dayawondan algo. Ya datuwen kabayu ya wadadah nan nihaggon hidih nan niha"adan nan munhilbih nan patul an hi Nathan-Melek. Ot pu'ulan da Josiah nadan kalesan nidawat hinan algo.

¹² Ot pompa"ihna bo nadan punggobhan hi mi'nong an impa'iphod handidan numpatul hi ad Judah hidih nan atop nan palasyu an nipotto' hinan kuwartun din patul an hi Ahas. Ya ta'on on nadan punggobhan hi mi'nong an impiphod din patul an hi Manasseh hinadan lita"angan nan Templo ya impapa"ihna. Ot pungguduna dadiye ot eda itopal hidih nan wa"el an nungngadan hi Kidron. ¹³ Ya impapa"ihna bo nadan pundayawan hinadan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an dios nadan i Sidon an hi Astoret ya hi Kemos an dios nadan i Moab ya hi Molek an dios nadan i Amon an dadiye nadan impa'iphod din patul an hi Solomon hi huddo' nan nabillid an nungngadan hi Olibet hi nangappit hi tu-luwan di algo hi'onta wah ad Jerusalem. ¹⁴ Ya numpa"ihna bo nadan inha"addan batun dayawonda ya nadan pustin mangita'dog i Aserah ot eda pun'iwakat hidiy tunggal di nun'a'aten tatagu.

¹⁵ Ot pa"ihona bo nan pun'onngan hi ad Betel hidih nan pundayawanda an inyamman Jeroboam an imbabalen Nebat an nangipangpangu-

luh nadan i Israel ta inatda nadan pumbahulan i Apu Dios. Ot gobhonda ta numbalin hi dapul ot pu'ulanda bo nan pustihdi an mangita'dog i Aserah.

¹⁶ Ya hidin tinigon bon Josiah nadan lubu'an hinan nabillid hidih ad Betel ot ipaka"utna nadan tunggal i dadiye ot eda gobhon hinan punggobhan hi mi'nong ta adi mo mabalin hi pundayawan te nalmo'. Ta nipa'annung nan imbagan Apu Dios hinan propetana. ¹⁷ Indani ya tinigona nan lubu'an din propeta an nangibagah nan ma'at i diyen punggobhan hi mi'nong. Ot mahmahana an alyonay, Nganney ud lubu'an i diye dee?

Ya alyon nadan i Betel di, Hidiye nan lubu' din propetan Apu Dios an nalpuh ad Judah an nangibaga ituwen inatmu teeh tun punggobhan hi mi'nong hitu.

¹⁸ Ya alyon nan patul an hi Josiah di, Ta'omman hi adiyu ihalon di tunggalna. Ta aggeda mo e inala nan tunggalna ya atbohdi nadan tunggal nadan propetan i Samaria.

¹⁹ Ot ipapa"ih bon Josiah an namin nadan pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu hi ad Samaria an impa'iphod handidan naman-gulun patul hi ad Israel ta hiya nan nunhiglay nangipaboholandan Apu Dios. ²⁰ Ot ipapaten Josiah nadan padi i dadiyen pundayawan hidih nan pangidawatan hi mi'nong an iniphod nadan patul ot ahina gobhon hidiy tunggal di tatagu. Ta on nalpah an inatna dadiye ot mibangngad mohpeh ad Jerusalem.

²¹ Ot alyon bon nan patul an hi Josiah hinadan tatagu di, Mahapul an ngilanon ta'u nan punnomnomnoman ta'uh nihwangan handidan a'ammod ta'uh ateh ad Egypt ta dayawon ta'u nan Dios an dayawon ta'u tuwali te hidiyey nibagah nan Nitudo' an Tugun Apu Dios.

²² Ta nihipun hi nun'ap'apuwana nadan mangipanuh hi tatagu ya ta'on on hidin numpatulan nadan napalalog an patul hi ad Israel ya hi ad Judah ya ma'id ha nipadpaddungan diyen inatdan nungngilin.

²³ Hay nungngilinanda hi ad Jerusalem i diyen punnomnommandah nihwangan handidan a'ammoddah ateh ad Egypt ya hidin mi'ahimpulut waluy (18) tawon hi numpatulan Josiah hi ad Judah. ²⁴ Ya hay udum bo hi inat Josiah ya impa'aana hi ad Jerusalem ya hi an namin an bobleh ad Judah nadan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an umat hinadan mumbuyun ya nadan mumpumbaki. Ya impa'aanan namin nadan bulul an dayawondah nadan babaleda. Ta inun'unudnan namin nan tugun an nitudo' hinan naludun an hinama' Hilkipiah hidih nan Templo. ²⁵ Ta ma'id ha umat i Josiah hinadan namangulun numpatul ya ta'on on nadan nihukkat i hiya. Te hiya han nahamad di pamhodnan Apu Dios ta hiyay nangiyohhaanah nomnomna ya nitaguwana an niyunnudan hinan Nitudo' an Tugun Moses.

²⁶ Mu ta'on on athidi ya agge damdama na'ubayah di bungot Apu Dios hinadan i Judah te gapuh nan dakol an numbahulan Manasseh an nangipabungot i hiya. ²⁷ Ta alyonay, Nan

inat'un nanadag hi ad Israel ya atbohdiy ato' hitun ad Judah. Ta pa'aano' nadan tataguhtu ta miyedah adawwin boblen umat hinadan i Israel. Ya ta'on on tun ad Jerusalem an pinili' an boble ya atbohdi tun Templo an alyo' hi adayawa' ya iwalong'u.

²⁸ Hanadan udum an na'na'at hi numpatulan Josiah ya nitudo'dah nan nitud'an an namin di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an numpatul hi ad Judah.

²⁹ Hidin apatul Josiah ya impangulun Neko an patul hi ad Egypt nadan tindaluna ot ipluydah huddo' nan wangwang an nungngadan hi Euprates ta eda boddangan nan patul hi ad Assyria. Mu impangulun nan patul an hi Josiah nadan titindaluna ot eda alhoton dida. Mu pinatedah Josiah hi ad Megiddo. ³⁰ Ot iyanamut nadan ap'apun munhilbin hiya di adolnah ad Jerusalem an intakkedah kalesa ot eda ilubu' hinan napto' an lubu'na. Ot pumbalinon nadan tataguh ad Judah hi Jehoahas an imbabalen Josiah hi patulda ta nihukkat i amana.

Hay Numpatulan Jehoahas Hi Ad Judah

³¹ Hi Jehoahas ya baintit tuluy (23) tawonah din numpatulana mu tuluy bulan ya abuh han nun'ap'apuwana an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Hay ngadan inana ya hi Hamutal an imbabalen Jeremiah an i Libnah. ³² Ya hituwen hi Jehoahas ya hanadan pumbahulan i Apu Dios di ina'inatna an inyunnudna i handidan a'ammodnan namangulun numpatul.

³³ Indani ya binalud nan patul hi ad Egypt an hi Neko hi Jehoahas hi ad Riblah an boble hi ad Hamat ta napogpog di nun'ap'apuwana ad Jerusalem. Ot piliton nan patul an hi Neko an pumbayadon nadan i Judah hi buwis an kulang hi tuluy libut limay gahut (3,500) di kilun silber ya tulumpulut opat (34) di kilun di balitu'. ³⁴ Ot hay ihukkat nan patul an hi Neko hi patul hi ad Judah ya hi Eliakim an oha bon imbabalen Josiah ta mihukkat i amanan hi Josiah. Ot hukkatanay ngadan Eliakim ta hi Jehoyakim. Mu hi Jehoahas e nimpe ya inyenah ad Egypt ta hidiy e nangibaludan Neko i hiya ta hidiy natayana.

³⁵ Ya pinilit Jehoyakim nadan ibbanan i Judah an mumbayad hi buwisda an mipu'un hinan bo'laonda ta waday idatna i Neko an patul hi ad Egypt hinan hingilonan balitu' ya silber.

Hay Numpatulan Jehoyakim Hi Ad Judah

³⁶ Hi Jehoyakim ya baintit limay (25) tawonah din numpatulana ot mun'ap'apu hi ad Judah hi himpulut ohay (11) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Hay ngadan inana ya hi Sebidah an imbabalen Pedayah an i Rumah.

³⁷ Ya hi Jehoyakim ya hanadan adi maphod di ina'inatna an umat hi inat handidan a'ammodna.

24

¹ Hidin numpatulan Jehoyakim ya e ginubat nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar hi ad Judah. Ot sumukuh Jehoyakim ot mumbayad hi buwisnan didah tuluy tawon. Mu indani ya nginhenah Nebukadnesar. ² Ot honagon Apu

Dios nadan i Babilon ya i Syria ya i Moab ya i Ammon ta gubatondah ad Judah ta dadagonda ta nipa'annung din imbagan Apu Dios hinadan baalnan propeta. ³ Ta mipa'annung nimpén ma'at nan ninomnomna tuwalin ma'at hi ad Judah ta umaan nadan tataguhdi an gapuh nadan dakol an numbahulan Manasseh ⁴ an umat hi namatayanah nadan dakol an tatagun ma'id attog ha bahulda ta paddungnay limbongnah ad Jerusalem hi dalada. Ta hi Apu Dios ya adina pohdon an pakawanon hi Manasseh i diyen nunhiglan inatna.

⁵ Ya hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Jehoyakim an ta'on on nadan ina'inatna ya nitudo'dah nan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah. ⁶ Ot mihukkat nan imbabalenan hi Jehoyakin an numpatul. ⁷ Ya agge mo e ginubat nadan i Egypt nadan i Judah. Te inabak nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar nan patul hi ad Egypt ot sakuponan namin nadan boblen sinakup ni' Neko an mihipun hinan wa"el hi ad Egypt ta ingganah nan wangwang an nungngadan hi Euprates.

Hay Numpatulan Jehoyakin Hi Ad Judah

⁸ Hi Jehoyakin ya himpulut waluy (18) tawonah din numbalinanah patul ot mun'ap'apuh ad Judah i han tuluy bulan ya abuh an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Hay ngadan inana ya hi Nehusta an imbabalen Elnatan an i Jerusalem. ⁹ Ya adi maphod nadan

ina'inatna an aggena inunud hi Apu Dios an umat hi inat amana.

¹⁰ Ya i diyen hi Jehoyakin di patul ya imme nadan opisyal di tindalun Nebukadnesar an patul hi ad Babilon ot eda li"ubon hi ad Jerusalem. ¹¹ Ta i diyen lini"ub nadan opisyal ya nadan tindaluda ya immeh Nebukadnesar hi ad Jerusalem. ¹² Ot sumuku nan patul hi ad Judah an hi Jehoyakin ya ta'on on hi inana ya nadan baalna ya nadan imbabalena ya nadan ap'apun munhilbin hiya. Ta tiniliw Nebukadnesar hi Jehoyakin ot iyenah ad Babilon ta numbalin hi balud hidin mi'awaluh tawon hi numpatulan Nebukadnesar.

¹³ Ot alan Nebukadnesar an namin nadan nabalol an usal hinan Templo ya hinan palasyu ya an namin nadan impa'iphod din patul an hi Solomon an nun'abalitu'an an usal hinan Templo. Ta nipa'annung din imbagan Apu Dios. ¹⁴ Ot iyenah ad Babilon an namin nadan opisyal di tindalu ya nadan tindaluda ya nadan nun'ala'ing hi nat'onat'on an tamu an umat hi mumpa'ot ya mun'udih ya mun'alkus. Ta umedah himpuluy libun (10,000) namin an numbalin hi balud hidi. Ta ammuna nadan na'awwotwot hi nabati. ¹⁵ Ta inyena nimpeh ad Babilon hi Jehoyakin ya ta'on on hi inana ya nadan ahawana ya nadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan waday abalinandah ad Judah. Ot mumbalindah balud hidi. ¹⁶ Ya niddumda nadan pituy libun (7,000) titindalu an nun'ala'ing ya mun'abikah an e mi'gubat ya nadan hinlibun (1,000) nun'alala'ing hinadan nat'onat'on an matamuwan an umat hi

mumpa'ot ya mun'udih ya mun'alkus. ¹⁷ Ot pumbalinonah Mattaniah an hi ulitaun Jehoyakin hi patul hi ad Judah. Ot hukkatanay ngadana ta hi Sedekiah.

Hay Numpatulan Sedekiah Hi Ad Judah

¹⁸ Hi Sedekiah ya baintit ohay (21) tawonah din numbalin hi patul ot mun'ap'apu hi ad Judah hi himpulut ohay (11) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Hay ngadan inana ya hi Hamutal an imbabalen Jeremiah an i Libnah. ¹⁹ Ya nadan adi maphod di ina'inatna an aggena inunud hi Apu Dios an umat damdama i Jehoyakim.

²⁰ Ta hiya nan bimmungot hi Apu Dios hinadan i Judah ot pa'aanona didahdi. Ot ipiyena didah udum hi boble.

Indani ya namama te nginhen Sedekiah nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar.

25

¹ Hidin mi'ahiyam hi tawon hi numpatulan Sedekiah ya impangulun Nebukadnesar an namin nadan tindaluna ot eda li"ubon hi ad Jerusalem hidin mi'apuluh algoh din mi'apuluh bulan i diyen tawon. Ta nungkampudah bahhel nan binattun alad di ad Jerusalem ot ihipundan mun'ammah pumpattukandan bumahhel hinan binattun alad ta gubatonda dida. ² Ta innaynayundan lini"ub di ad Jerusalem ta ingganah din mi'ahimpulut ohay (11) tawon hi numpatulan Sedekiah. ³ Ya hidin mi'ahiyam di algoh nan mi'apat di bulan i diyen tawon ya napuhandan namin hi makan hi ad Jerusalem. ⁴ Ya i diye ya

waday pina"ih nadan binuhulda hinan binattun alad ot hogpondah ad Jerusalem. Mu ta'on on innilan da Sedekiah hinadan tindaluna an wahdiday nunli"ub hi bobleda ya binumtikda damdama i diyen nahdom an ini'wadah nan garden di patul ot inayundan lumah'un an ini'wadah nan numbattanan nan duwan binattun alad. Ot ipluydah nan arabah.

⁵ Mu numpudug damdaman nadan tindalun di i Babilon dida ot akhupandah Sedekiah hidih nan way nundotal an nihaggon hi ad Jeriko. Ya hanada'en tindaluna ya nahiyahhiya'da ta nuntataynanda nan patulda. ⁶ Ot tiliwondah Sedekiah ot iyedah ad Riblah an awadan Nebukadnesar an patul hi ad Babilon ot ibaganay dusana. ⁷ Ot patayondahdih ad Riblah nadan linala'in imbabalena hi hinangngabna ot ukiton-day matana ot ahida bangkilingan hi gombang ot iyedah ad Babilon.

Hay Napa"ihan Nan Templo

⁸ Indani ya immalih ad Jerusalem hi Nebusaradan an ap'apun di guwalyan nan patul an hi Nebukadnesar hidin mi'apituh algoh nan mi'alimay bulan i diyen mi'ahimpulut hiyam (19) di tawon hi numpatulana Nebukadnesar hi ad Babilon. ⁹ Ot pu'ulana nan Templo ya nan palasyu ya an namin nadan balehdi an namamah nadan ongal di niyatanan bale. ¹⁰ Ot ipapa"ih Nebusaradan hinadan tindaluna nadan binattun alad hinan nunlini"odan di ad Jerusalem. ¹¹ Ot baludona nadan nabatih ad Jerusalem ta iye-nah ad Babilon an ta'on on nadan e ni'hayyup hinan patul hi ad Babilon. ¹² Ta hay binatina

ya nadan udum an na'awwotwot ya abuh ta waday muntamuh nadan puntanoman hi greyp ya nadan udum an matanoman.

¹³ Ot alandan namin nadan gombang hinan Templo an umat hinadan tu"ud ya nadan kaliton ya nan ay palyu' an punha"adan hi liting. Ta ginududa ot iyedah ad Babilon. ¹⁴ Ya ni'yalada bon namin nadan banga ya nadan punggaud hi gubu ya nadan pumputul hi mitsa ya nadan besin ya duyu ya an namin nadan gombang an ma'usal hinan pangidawatan hi mi'nong i Apu Dios. ¹⁵ Ya inalan bon da Nebusaradan nadan malukung an puntayah dala ya nadan punggobhan hi insenso ya an namin nadan usal an balitu' ya silber di niphod.

¹⁶ Ya hanada'en gombang an ni'apyah nan duwan tu"ud ya nan punha"adan hi liting ya nadan himpulut duwan (12) ay bulug an baka an nipabunana ya naligatda an makilu te nunhiglay damotda. Datuwe nadan impiyamman din patul an hi Solomon ta ma'usal hinan Templo. ¹⁷ Ta nan ohan tu"ud ya baintit pituy (27) umpiy dinukkena. Ya na'en gombang an nihu"up hi baktun nan tu"ud ya opat ta han godway umpiy tinagena. Ya na'al'alkusan hi gombang an nahanu'hu"up an nun'atuligonggong an nili'woh ya nibanattan di umat hi bungan di pomegranet.

¹⁸ Ot baludon Nebusaradan hi Serayah an nabaktun padi ya hi Sepaniah an mi'adwan padi ya nadan tulun mungguwalyah nadan geyt di Templo. ¹⁹ Ot iddumna bon baludon di ohan opisyal di tindalu hi ad Judah ya limah nadan uggan manugun hinan patul ya nan opisyal bon

di tindalu an hiya nan munlistah nadan balu an muntindalu ya nadan nanom (60) an tataguna. ²⁰ Ot ipangulun Nebusaradan didan namin hi ad Riblah an awadan nan patul hi ad Babilon. ²¹ Ot ipapaten nan patul datuwehdi hi ad Riblah an bobleh ad Hamat.

Ta athidin impiyedah ad Babilon di dakol an i Judah ta nataynan di numboblaysia.

²² Indani ya numbalinon Nebukadnesar hi Gedaliah hi gobelnador ta mun'ap'apuh nadan nabatin tataguhdi hi ad Judah. Hituwen hi Gedaliah ya apapun Sapan an imbabalen Ahikam. ²³ Ta hidin dingngol nadan udum an opisyal di tindalu hi ad Judah ya nadan tindaluda an numbalinon nan patul hi ad Babilon hi Gedaliah hi gobelnador hi ad Judah ya eda ni'hapit i hiya hi ad Mispah. Datuwen opisyal ya hi Ismael an imbabalen Netaniah ya hi Johanan an imbabalen Kareah ya hi Serayah an imbabalen Tanhumet an i Netopah ya hi Jaasaniah an i Maakah ya nadan tindaluda.

²⁴ Ot alyon Gedaliah i diday, Adi ayu tumakut hinadan ap'apun di i Babilon. Ta namaag ya nihtu ta'uh tun numboblaysia ta'u ta munhilbi ta'uh nan patul hi ad Babilon ot malinggop ta'u.

²⁵ Mu hidin mi'apituh bulan i diyen tawon ya imme boh ad Mispah hi Ismael an imbabalen Netaniah an hay hi apuna ya hi Elisama an tinanud di patul. Ya in'uyugnay himpulun (10) ibbana ot patayondah Gedaliah ya nadan ibbanan i Judah ya i Babilon hidih ad Mispah.

²⁶ Ta hiya nan binumtikdah ad Egypt an namin nadan tatagun i Judah an nawotwot onu kadan-

gyan ya nadan opisyal di tindalu. Te tumakutdah aton nadan i Babilon i dida.

Hay Nilubusan Jehoyakin

²⁷ Hidin mi'atulumpulut pituy (37) tawon hi nibaludan Jehoyakin an patul hi ad Judah ya numbalin hi patul hi Ebil-Merodak hi ad Babilon ot ipalah'unah Jehoyakin hinan baludan. Ya hay na'atan tuwe ya hidin mi'abaintit pituy (27) algo hinan mi'ahimpulut duway (12) bulan i diyen tawon. ²⁸ Ya ma'uleh Ebil-Merodak i Jehoyakin ta indattanah nangatun sa'adna mu hanadan udum an patul an nibalud hidih ad Babilon. ²⁹ Ot iyabulutnan hukkatan Jehoyakin di lubungna ta bokon mo nan lubung di balud di ilubungna. Ya niddum bon ni"an hinan panganan di patul hi abigabigat ta inggana ot mate. ³⁰ Ya nanongnan waday indat nan patul an hi Merodak i hiya hi pihhu ta waday inginanah nadan mahapulnah binigat ta inggana ot mate.

Nan Hapit Apu Dios
Ifugao, Amganad: Nan Hapit Apu Dios Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ifugao, Amganad

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

8a82f002-75c6-5d1c-87e7-2ca29bd67aec